

Jaarverslag 2017

Datum: 13 juni 2018

Colofon

Jaarverslag

Tekstbijdragen	Wiebe Brouwer Gerda Broekhof Karin Bulte Coralie Pluut Mark Sorée Jos Reckman Thijs Dapper Wieneke Groot
Eindredactie	Wiebe Brouwer

Jaarverslag 2017	blz
Bestuursverslag	
1. Voorwoord	4
2. Organisatie	5-8
3. De stand van zaken	9-13
a. Cijfers: resultaten	
b. Personeelsgegevens (functiemix, verzuim)	
4. Toelichtingen op afgelopen jaar	14-22
5. Continuïteitsparagraaf	23-27
6. Risicoparagraaf	27-31
7. Verslag RvT	32-34
8. Verslag MR	35
9. Namen en adressen	36
10. IDU, afkortingen	37-40
Jaarrekening	
11. Jaarrekening	41-55
Overige gegevens	
12. Controleverklaring	56-59
13. Gegevens	60

Bestuursverslag

Voorwoord

Beste lezer,

Voor u ligt het jaarverslag over 2017 van de Stichting voor Voortgezet Vrijeschoolonderwijs Noord-Holland. De stichting is en blijft een onderwijsorganisatie in beweging, die blijft groeien, en waarin diverse initiatieven ontstaan.

De stichting beschikt over een nieuw schoolplan, met als looptijd 2017-2021. Het motto van dit plan is 'vormgeven aan de groei'. Alle drie de scholen zijn in de afgelopen jaren fors gegroeid, in Haarlem zet die groei nog door. Bergen en Amsterdam lopen aan tegen de fysieke beperkingen van hun gebouwen.

Vanuit bestuurlijk perspectief gelden de volgende ambities:

- voor de korte termijn: de basis op orde; dit geldt voor zowel de onderwijsresultaten (Amsterdam havo staat onder verscherpt toezicht) als voor de secundaire processen (administratieve organisatie, in het bijzonder de financiële administratie), als ook voor de huisvesting.
- voor de middellange termijn is het van betekenis duidelijker voor ogen te krijgen wat voor vrijeschool wij zijn. Welke antwoorden geeft de vrijeschool op actuele uitdagingen, bv ICT, sociale media? Welke didactiek past goed bij de hedendaagse vrijeschool pedagogiek. In financiële zin betekent deze ambitie het investeren in professionalisering van docenten.
- Het bevorderen van een lerende cultuur in de scholen; minder 3 afzonderlijke scholen met de ruggen naar elkaar, meer uitwisselen en leren van elkaar.

Groei betekent een reeks van uitdagingen, zoals huisvesting, werving, selectie en begeleiding van nieuwe docenten, aanpassingen in de organisatie en inrichting van de scholen. Door de groei begroeten we veel nieuwe ouders die nog niet vertrouwd zijn met vrijeschoolonderwijs. Weten wij precies wat deze ouders in ons zien, van ons verwachten? Wat betekent de toestroom van al die nieuwe leerlingen en collega's voor de werkwijze van de vrijescholen? Groei maakt de balans tussen het traditionele vrijeschoolonderwijs enerzijds en anderzijds het behalen van goede examenresultaten, nog spannender.

Samen werken we toe naar een vitale balans tussen het behalen van mooie meetbare resultaten en het doorleven van de waarden die de basis vormen van ons pedagogisch concept.

Amsterdam, juni 2018

Drs. W.J. (Wiebe) Brouwer

bestuurder

Organisatie

Kernactiviteit

De kernactiviteit van de stichting als maatschappelijke organisatie is het verzorgen van onderwijs op basis van de pedagogische beginselen van Rudolf Steiner, resulterend in de afsluitingen vmbo-t, havo en vwo, in de regio's Amsterdam, Haarlem en omstreken en Noord-Holland Noord.

De leerlingen worden gestimuleerd om 'te worden wie zij zijn'. Daarmee wordt bedoeld: de talenten die in de leerling aanwezig zijn, worden gestimuleerd en de leerling wordt cognitief, emotioneel en wilsmatig aangesproken om zich te ontwikkelen. Van de docenten wordt daarom verwacht dat zij – ook bij de cognitieve vakken – kunstzinnig onderwijs geven, dat wil zeggen met creativiteit hun lessen zo vorm geven dat de leerlingen en de klas in vorm en inhoud krijgen aangeboden wat nodig en actueel is. Je kan ook zeggen: het is leuk om op de vrijeschool les te krijgen van gemotiveerde, creatieve leerkrachten.

Doelstelling

In de statuten van de school staat het volgende te lezen:

“De stichting heeft ten doel het geven of doen geven van Voortgezet Vrijeschoolonderwijs volgens pedagogische beginselen van Rudolf Steiner zoals deze zijn neergelegd in diens pedagogische en antroposofische geschriften.

De Stichting streeft ernaar, de relatie tussen de door haar geëxploiteerde scholen en de maatschappij te regelen in de zin van het navolgende citaat van Rudolf Steiner: “Men dient niet te vragen: ‘wat moet de mens weten en kennen voor de bestaande orde?’ Maar: ‘wat is in de mens in aanleg aanwezig en wat kan in hem ontwikkeld worden?’. Dan zal het mogelijk zijn de sociale orde steeds nieuwe krachten toe te voeren uit de opgroeiende generatie” (Opstel “Vrije school en Driegeleding”, 1919). Het onderwijs draagt bij aan de ontwikkeling van de leerlingen met aandacht voor de levensbeschouwelijke en maatschappelijke waarde zoals die leven in de samenleving en met onderkenning van de betekenis van de verscheidenheid van die waarden.”

Juridische structuur

Het stichtingsbestuur beheert drie gelijkwaardige functionerende vestigingen, met als administratieve hoofdvestiging het GGCA.

De bestuurder – Wiebe Brouwer – bepaalt het speelveld en de kaders waarbinnen de rectoren het eigen schoolbeleid vormgeven. De beleidsvorming van de stichting en de afstemming daarover vindt plaats in het zogenoemde platform van rectoren. De rectoren maken gebruik van de eigen regelruimte en beleidsruimte en hebben tegelijk oog voor de institutionele inbedding van hun organisatie binnen de stichting.

De relatie met de medezeggenschapsraad wordt door de bestuurder verzorgd.

De drie rectoren dragen een eigen verantwoordelijkheid voor de financiële gesteldheid van de eigen school. Via een vaste verdeelsleutel, gedocumenteerd in het financieel reglement, wordt de bekostiging van de afzonderlijke scholen geregeld.

Afhandeling van klachten

De uitvoering van de klachtenprocedures, die in hoofdlijnen voor de vestigingen dezelfde zijn, vindt zo veel mogelijk plaats op de vestigingen; in tweede instantie kunnen klachten bij de bestuurder worden gedeponed.

De stichting heeft een contract met een externe vertrouwenspersoon Mw. Sonja List.

Er is een jaarverslag over 2017.

Er is 13 keer een beroep gedaan op de externe vertrouwenspersoon; 8 keer door ouders, 1 keer door een medewerker, 3 keer door een vertrouwenscontactpersoon en 1 keer door een leerling.

Kwaliteitszorg

Onder kwaliteitszorg verstaan we de voortdurende aandacht voor de kwaliteit van het onderwijs in relatie tot de eigenheid van de scholen en de gemeten opbrengsten en de inspanning om die kwaliteit af te stemmen op wat de omgeving vraagt. Kwaliteitszorg heeft zo betrekking op alle activiteiten,

beslissingen, middelen die gericht zijn op het vaststellen, bereiken en behouden van zowel het gewenste als vereiste niveau van kwaliteit. Daarbij hanteren we twee oriëntaties:

- Een doeloriëntatie: onze scholen willen iets bereiken waar ze in geloven en beschrijven verifieerbare resultaten.
- Een tevredenheidsoriëntatie: onze scholen willen dat leerlingen, medewerkers en ouders tevreden zijn en meten dit.

De doeloriëntatie is tastbaar in de jaarlijkse planvorming. Binnen het platform werden de plannen van de afzonderlijke scholen tegen het licht gehouden. De collegiale feedback verscherpt de kwaliteit van de plannen. Ook de effecten en resultaten van de plannen worden in het platform systematisch besproken. Jaarlijks wordt de tevredenheid van leerlingen en ouders gemeten. Eens in de drie jaar vindt er een medewerkerstevredenheidsonderzoek plaats. De drie belangrijke instrumenten voor kwaliteitszorg zijn op dit moment:

- Magister Management Platform (MMP)
- Verzuimsignaal (straks Raet Verzuim Manager; RVM)
- Kwaliteitsscholen

MMP is een applicatie die vanuit de directe koppeling met de database van Magister alle mogelijke informatie over de voortgang en de resultaten van het onderwijs genereert. Denk daarbij aan zaken als:

- Verzuimpatronen van leerlingen
- Volume lesuitval per locatie, per afdeling, per klas
- Kwaliteitscriteria inspectie inzake rendementen en opbrengsten
- Verband tussen advies basisschool en diploma waarmee de leerling de school verlaat
- Resultaten van individuele docenten

Op alle drie de scholen worden de examenresultaten systematisch geanalyseerd, waarop verbeteracties worden geformuleerd. De opbrengsten zoals de inspectie die onderzoekt zijn onderwerp van intern onderzoek en van dienovereenkomstige verbeteracties. De havo-opleiding van het GGCA is in juni 2017 opnieuw als zwak beoordeeld. De interim-rector kreeg de opdracht voor een verbetertraject. In juni 2018 beoordeelt de inspectie het effect hiervan. De andere scholen en opleidingen vallen buiten het verscherpte toezicht van de inspectie.

In oktober 2017 is het bestuur jaarplan 2017-2018 vastgesteld. In dit plan zijn de beoogde opbrengsten die in juni 2018 gerealiseerd moeten zijn nader beschreven. De hoofdpunten in dit plan zijn:

- Nieuwe inrichting gesprekscyclus gekoppeld aan functieniveau LB – LC – LD
- Vormgeving vijfjarige havo en gemengde leerweg havo-vwo
- Ontwikkeltraject didactiek
- Ontwikkeltraject ICT
- Herinrichting administratieve processen (Groenendijk en AVG)
- Opleiden van docenten in de Vrijeschool pedagogiek
- Bevorderen van synergie binnen en tussen de drie scholen

Horizontale verantwoording belanghebbenden

De scholen gaan gestructureerd in gesprek met ouders. Bij het GGCA b.v. kent iedere klas twee contactouders, die nauw samenwerken met de mentor. Schoolbreed is er een contactouderoverleg dat vijf maal per jaar bijeenkomt. De gesprekspartner voor dit overleg is de rector. Het contactouderoverleg functioneert tevens als achterban voor de oudergeleding van de medezeggenschapsraad. Het RSC en ARH hebben eigen contactmomenten met de ouders. De scholen overleggen met de vrijeschool onderbouwen over doorstroom, warme overdracht en algemene vrijeschool zaken. Er is contact tussen de overige aanleverende scholen (toekomstige

brugklasleerlingen) en de scholen. De aanleverende scholen krijgen een voortgangsrapportage over de eerste jaren van hun vroegere leerlingen.

In het samenwerkingsverband van de Nieuwe Opleidingsschool Amsterdam werken de scholen samen met vervolgopleidingen zoals de Hogeschool van Amsterdam en de Universiteit van Amsterdam.

Financiën

Uit de jaarrekening 2017 blijkt dat de stichting over 2017 een exploitatiesaldo heeft van € 166.991. Terwijl het totaal van de kosten 3,6% hoger is dan begroot, is de som der baten 4,1% boven de begroting uitgekomen. De personele basisbekostiging was correct begroot. De hogere baten hangen samen met een verhoging van de prestatiebox gelden, de materiele bekostiging en verhoogde baten uit (project)subsidiebronnen. In 2016 was het verschil tussen de begroting van de baten en de werkelijke baten een stuk kleiner (2,4%). De baten over 2017 waren voorzichtig begroot. Dit komt doordat in november 2016 nog niet alle bedragen rond de bekostiging bekend waren. Ook in 2016 kwam het totaal van de kosten 2,9% boven de begroting uit. Bij tegenvallende baten kan er een situatie ontstaan waarbij de stichting met een fors tekort wordt geconfronteerd. Met bureau Groenendijk en de nieuwe digitale systemen zetten we in op een permanente digitale monitoring van de ontwikkelingen rond kosten en baten.

In 2017 was de basisbekostiging voor de stichting voldoende om 84% van de kosten af te dekken. Dit betekent dat ruim 10% van de kosten gedekt worden uit de reeks van projectgelden. Het gaat dan om gelden die geoormerkt zijn en veelal niet onder de structurele bekostiging en de ouderbijdrage vallen. Per jaar kan de hoogte van deze geldstroom verschillen. De begroting van de baten vraagt daarom bijzondere aandacht. Op dit moment hebben de scholen nog een flexibele schil van docenten in tijdelijke dienst die maakt dat bij het wegvallen van subsidies de school de formatie kan aanpassen.

De kostenstructuur verschilt per school, terwijl de schaal waarop de scholen opereren niet verschilt. Wanneer alle kosten gedeeld worden door het aantal klokuren les dat een school per jaar verzorgt dan blijken de kosten uiteen te lopen van € 180 (RSC) tot € 203 (GGCA).

De liquiditeit en het vermogen van de stichting als geheel was door het jaar heen ruimschoots voldoende om aan alle verplichtingen te voldoen. Er is wel sprake van onbalans tussen de scholen. Het GGCA heeft een tekort aan liquiditeit en is nog niet in staat om haar aandeel in het weerstandsvermogen op het vereiste pijl te brengen. Die situatie wordt nu nog door het RSC gecompenseerd. Er zijn gesprekken gaande met de gemeente Amsterdam over het 'terugkopen' van een deel van het schoolgebouw dat niet door publieke middelen is gerealiseerd. Als de onderhandelingen daarover positief uitpakken dan kan het een en ander wel in balans worden gebracht.

Administratief beheer

In 2017 vonden de voorbereidingen plaats voor de overstap naar Groenendijk als nieuw administratiekantoor. In dezelfde periode heeft WGS accountants een nader onderzoek uitgevoerd naar de kwaliteit van de administratieve organisatie. Zij namen waar dat de beheersing van de administratieve processen in 2017 op onderdelen is verbeterd. Het blijft onze aandacht houden, omdat verdere verbeteringen nodig zijn. Er zijn drie punten die op korte termijn aangepakt worden:

1. Nadere afspraken maken over dat wat in de uitvoering van de administratie wel of niet binnen het domein van de TPM-certificering van Groenendijk valt en de nadere uitwerking van formele afspraken hier omheen.
2. Verbetering van het beheer personeelsdossiers op de locatie GGCA.
3. Afstemmen van de administratieve bewerkingen en interne procedures op de eisen die de AVG stelt.

WGS spreekt de verwachting uit dat de nieuwe werkwijze die Groenendijk vanaf 1 januari 2018 'dicteert' direct voorziet in een verbetering van de administratieve processen en de integriteit daarvan.

Dit zijn de belangrijkste veranderingen die vanaf 1 januari 2018 worden doorgevoerd:

- Alle facturen worden in ProActive digitaal verwerkt, en geautoriseerd.
- Betaalbatches zijn beschermd en worden direct in AccountView ingelezen.
- De betaalfunctie is gecentraliseerd en wordt door de controller beheerd en klaargezet voor goedkeuring.
- Personeelsmutaties kunnen zonder onderliggende documenten niet worden verwerkt.
- Personeelsmutaties worden ingevoerd door de administratie en hierna geautoriseerd door de leidinggevende.
- Digitale opbouw van de personeelsdossiers.
- Directe toegang voor schoolleiding via dashboard tot alle formatieve en financiële informatie.

Werken met kengetallen

In 2017 is voor het eerste gewerkt met een aantal nieuwe kengetallen. Deze kengetallen maken de vergelijking tussen onze scholen, dan wel met landelijke scholen (benchmark), mogelijk. In april van 2017 is voor het eerst een formatieve begroting aan de VMR van de scholen voorgelegd. Deze formatieve begroting omvat een eenvoudig werkblad waarop is weergegeven hoe het beschikbare formatieve budget wordt ingezet. In deze begroting gaat het om de volgende kengetallen:

- Lesuitgifte per leerling
- Gemiddelde groepsgrootte
- Lesvraag per week
- Beschikbaar formatief budget per leerling

Daarnaast monitoren we op de volgende gegevens:

- Hoeveel leerlingen per 1 FTE docent
- Percentage personele kosten op totale kosten
- Huisvestingskosten per vestiging
- Hoeveel lesuren per 1 FTE formatie

Verzuim

Vanaf 1 mei 2016 werkt de stichting met een arbodienst (Arbobutler). In het najaar van 2017 is besloten om met een andere arbodienst in zee te gaan. De inzet van Arbobutler had nagenoeg geen effect op de hoogte van het ziekteverzuim. In een aantal situaties waren de ervaringen ronduit negatief en dit ondermijnde het vertrouwen van schoolleiders in deze dienstverlener. Per 1 mei 2018 is de stichting in zee gegaan met Perspectief.

Het terugdringen van met name het kortdurend frequente verzuim heeft de hoogste prioriteit. Een aantal afdelingen van scholen loopt ernstig uit de pas en kan de ziekmeldfrequentie oplopen tot 2,9. Dat is het dubbele van het landelijke gemiddelde voor het onderwijs.

Verantwoording en toezicht

Scholen leggen op diverse niveaus verantwoording af; binnen de scholen is het de medezeggenschapsraad die mede advies- en instemmingsrecht heeft op beleidsbeslissingen - zowel vooraf als achteraf. In het Good Governance model is het interne toezicht op financieel en inhoudelijk gebied in handen gelegd van een Raad van Toezicht, en het externe toezicht vanuit de overheid vindt plaats door de inspectie voor het onderwijs. Met alle drie deze instanties heeft binnen onze stichting de bestuurder contact.

Naast de MR heeft elke vestiging een eigen vestigingsmedezeggenschapsraad; in de VMR komen zaken aan de orde met een meer lokaal karakter.

Het jaarverslag van de Raad van Toezicht is in dit Bestuursverslag opgenomen.

Het jaarverslag van de Medezeggenschapsraad is in dit Bestuursverslag opgenomen.

Bovenschools

Funciemix

In samenwerking met de MR, Ministerie en bonden is een maatwerkafpraak gemaakt waarbij de benoemingen in de funciemix (stichting breed) als volgt zijn vastgesteld:

LB: 58%

LC: 34%

LD: 8%

Jaarlijks wordt per 1 oktober de vacatureruimte vastgesteld voor benoemingen in LC en LD.

Docenten worden uitgenodigd te solliciteren voor een hogere functie, er zijn duidelijke functiebeschrijvingen opgesteld.

Om de Adriaan Roland Holtschool tegemoet te komen wordt vanaf 2017 een deel van de Randstand subsidie aan hen beschikbaar gesteld, zodat zij in de komende jaren de achterstand in de funciemix in kunnen lopen.

Er wordt wat ruimte gehouden in de LC-LD benoemingen om docenten in tekortvakken (wiskunde, Duits) in een hogere schaal te kunnen benoemen.

1 oktober 2008	In FTE			totaal	In percentage		
	LB	LC	LD		LB	LC	LD
Adriaan Roland Holtsch.	34,95	1,58	0	36,53	96%	4%	0%
Geert Groote College	37,85	2,5	3,57	43,92	86%	6%	8%
Rudolf Steiner College	32,5	2,99	2,26	37,75	86%	8%	6%
Totaal Bestuursniveau				118,20	89 %	6 %	5 %

1 oktober 2017	In FTE			totaal	In percentage		
	LB	LC	LD		LB	LC	LD
Adriaan Roland Holtsch.	33,48	14,03	3,05	50,56	66%	28%	6%
Geert Groote College	26,31	18,36	3,79	48,46	54%	38%	8%
Rudolf Steiner College	34,54	22,30	5,60	62,44	55%	36%	9%
Totaal Bestuursniveau	94,33	54,69	12,44	161,46	58 %	34 %	8 %

Personeel en organisatie

Alle vestigingen participeren in de Nieuwe Opleidingsschool Amsterdam (NOA), In 2017 begeleiden onze docenten in totaal 36 stagiaires. Onder deze stagiaires bevinden zich ook de collega's die in opleiding zijn voor een bevoegdheid.

Voor scholen die groeien is het van betekenis om nieuwe docenten adequaat te begeleiden en zorgvuldig te beoordelen in het eerste jaar van hun aanstelling. Voor de drie vestigingen is een nieuw beleid vastgesteld, waarin de wijze van beoordelen en begeleiden gestandaardiseerd is. Alle nieuwe docenten, of ze nu bevoegd zijn of nog in opleiding, hebben 2 functioneringsgesprekken met hun leidinggevende en een beoordelingsgesprek met een schoolleider. Voorafgaand aan de beoordeling wordt op diverse manieren feedback ingewonnen, ook een leerling enquête maakt hier onderdeel van uit.

De begeleiding wordt strikt gescheiden van de beoordeling. De begeleiding kent een onderscheid tussen de begeleiding voor het vak (vanuit de sectie) en de vakoverstijgende begeleiding door de docentbegeleider.

Personele samenstelling per 1-10-2017									
Functie	GGCA	Fte	ARH	Fte	RSC	fte	Bestuur	totaal	Totaal fte
Directie	1	1	0	0	2	2		3	3
Teamleiders	3	2,4	3	3	3	2,4		9	7,80
Docenten LB	48	28,13	51	35,5	64	38,08		163	101,70
Docenten LC	24	18,36	19	14,42	28	22,62		71	55,68
Docenten LD	5	3,97	3	3	6	5,6		14	12,42
Totaal OP	77		73		98			248	169,80
OOP	20	14,79	20	13,48	18	12,26		58	42,32
Bestuur							2	2	1,80
OOP ondersteuning bestuur dvo (2 wkn)							0,78		0,78
Totaal werknemers	101		96		121		2	320	223,92

Ten opzichte van 2016 is de stichting als geheel met 14 medewerkers gegroeid. Dit is een logisch gevolg van de groei van het aantal leerlingen op onze scholen, maar ook zijn er relatief meer (tijdelijke) vervangers benoemd (veel zwangerschapsvervangingen b.v.)

Er is bij het GGCA minder reguliere formatie uitgegeven, maar er is wel meer personeel ingehuurd, onder andere een rector, (vervang)docenten en administratief personeel.

Voor de functiemix is gerekend met de reguliere benoemingen (zie functiemixverloop blz 9).

Zoals afgesproken is de formatieruimte om te solliciteren naar een hogere functie in oktober bekendgemaakt. De **LC formatie** per 1 oktober 2017 iets gedaald ten opzichte van 1 oktober 2016 en de **LD formatie** is per 1 oktober 2017 opgehoogd naar **12,4 fte**. Een nieuwe rector bij ARH is per 1 november benoemd en is niet opgenomen in bovenstaand overzicht.

Tabel: Verzuim personeel

Gegevens verzuim personeel 2017 en 2016								
		2017				2016		
		Ziekte %	Meldings-frequentie	0% verzuim		Ziekte %	Meldings-frequentie	0% verzuim
GGCA	op	6,54%	2,41			8,58%	1,91	22%
	Oop/dir					5,73%		
ARH	op	5,42%	1,38			4,29%	1,6	37%
	Oop/dir					2,01%		
RSC	op	5,98%	1,43			4,47%	1,88	29%
	Oop/dir					2,33%		
Bestuur	Oop	0%	0			2,64%	1,29	67%
Totaal	stg	5,85%	1,71		stg	5,03%	1,78	30%
<i>Landelijk (2016)</i>	<i>op</i>	<i>5,1%</i>	<i>1,3</i>	<i>34%</i>	<i>Land. (2014)</i>	<i>4,9%</i>	<i>1,6</i>	<i>48%</i>
	<i>oop</i>	<i>5,4%</i>	<i>1,6</i>	<i>43%</i>		<i>5,1%</i>	<i>1,3</i>	<i>50%</i>

In vergelijking met 2016 valt op dat het ziekteverzuimpercentage binnen de stichting is toegenomen.

In 2017 zit de stichting boven het landelijk gemiddelde. De gedifferentieerde cijfers voor OP en OOP alsmede het 0% verzuim kunnen we niet genereren uit het programma van de arbodienst.

Vanaf 2018 gebruiken we een ander programma via de nieuwe salarisverwerker (Groenendijk).

Er is sprake van meerdere langdurig zieken, maar ook veel kortdurend verzuim. Verder hadden we te maken met een zwangerschapsgolf, wat ook het verzuim heeft beïnvloed.

Op het **Geert Groote College** is het ziekteverzuim ten opzichte van 2016 afgenomen, maar is nog steeds hoger dan het landelijk gemiddelde, ook in 2017 is het nog niet gelukt dit verzuim verder naar beneden te krijgen.

Los van medisch verzuim wordt de ervaren werkdruk, aanspreekcultuur en een nog relatief lage verzuimdrempel als oorzaak gezien. De meldingsfrequentie is iets afgenomen ten opzichte van 2016 maar ligt nog steeds ruim boven het landelijke gemiddelde.

Op de **Adriaan Roland Holtschool** is het ziekteverzuim ten opzichte van 2016 toegenomen. Met name ook door langdurig zieken. De meldingsfrequentie is iets gezakt.

Het **Rudolf Steiner College** heeft in 2017 meer ziekmeldingen, door langdurig zieken, zwangerschap gerelateerde uitval, maar ook hoger kortdurend verzuim. De meldingsfrequentie kent een lichte daling ten opzichte van 2016 maar blijft dicht in de buurt van het landelijk gemiddelde.

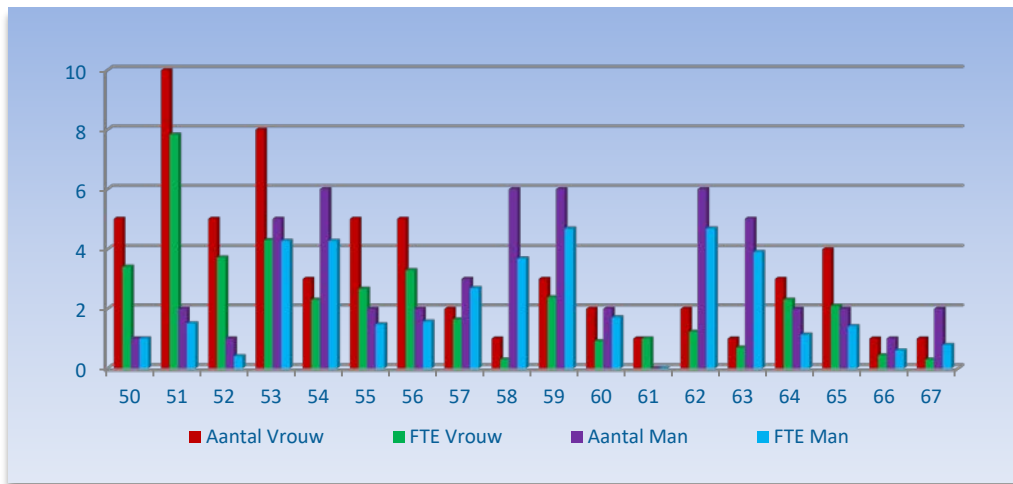
Acties om het verzuim te reduceren in 2018:

- In samenwerking met een nieuwe arbodienstverlener wordt een nieuwe strategie uitgezet om het verzuim terug te dringen. Er wordt een scholingstraject ingezet voor de leidinggevenden om met name frequent kortdurend verzuim terug te dringen.
- Werken met een digitaal verzuimregistratiesysteem waardoor er door leidinggevenden beter regie gevoerd kan worden op ziekteverzuim.
- Verzuimmanagement voor alle leidinggevenden binnen de stichting.
- Herijken van het verzuimbeleid op de scholen.

Personeelsbestand in leeftijdsgroepen 2017						
	GGCA	ARH	RSC	bestuur	Totaal stg	%
20 - 35	13	21	32		66	21%
35 - 50	43	35	42		120	37%
50 - 65	39	32	43	2	116	36%
65+	6	8	4		18	6%
Mannen	43	38	50	2	133	42%
vrouwen	58	58	71		187	58%

Op **31 december 2017** had de stichting **320** medewerkers in loondienst, waarvan 133 mannen en 187 vrouwen. Uit bovenstaande tabel blijkt dat bijna 40% van onze medewerkers (op stichtingsniveau) in de leeftijdscategorie 35-50 jaar valt. Ruim 35% valt in de leeftijdscategorie 50-65 jaar.

De leeftijdscategorie 65+ zal in de toekomst groter worden nu de AOW gerechtigde leeftijd steeds verder verschuift naar 67 jaar+.

Leerling gegevens

De onderwijsinspectie registreert de rendementen onderbouw-bovenbouw, de gemiddelde cijfers bij het centraal examen per opleiding en het verschil tussen het SE en het CE gemiddelde.

Op basis van deze waarden wordt het toezicht afgestemd: voor alle opleidingen geldt in 2017 het basisarrangement. Deze worden gepubliceerd in Schooldossier op de site: <https://isd.owinsp.nl>

Tabel: Examenresultaten 2016-2017 per vestiging.

GGCA	Aantal kandidaten	Aantal geslaagden	Percentage geslaagden 2017	Percentage geslaagden 2016
VMBO	24	19	79 %	81%
HAVO	70	60	86 %	82%
VWO	27	23	85 %	92%

ARH	Aantal kandidaten	Aantal geslaagden	Percentage geslaagden 2017	Percentage geslaagden 2016
VMBO	24	21	88 %	86%
HAVO	56	43	77 %	97%
VWO	46	38	83 %	95%

RSC	Aantal kandidaten	Aantal geslaagden	Percentage geslaagden 2017	Percentage geslaagden 2016
VMBO	59	52	88 %	80%
HAVO	46	44	96 %	78%
VWO	22	18	82 %	82%

Totaal	Aantal kandidaten	Aantal geslaagden	Percentage geslaagden 2017	Percentage geslaagden 2016
VMBO	109	92	84 %	82%
HAVO	172	147	85 %	84%
VWO	95	79	83 %	91%
Totaal	376	318	84%	86%

Stichting breed zijn de examenresultaten in 2017 wat tegengevallen.

Tabel: aantal leerlingen per vestiging

vestiging	1-10-2017			1-10-2016			1-10-2015		
	Totaal	waarvan		Totaal	waarvan		Totaal	waarvan	
		Vavo	Lwoo		Vavo	Lwoo		Vavo	Lwoo
GGCA	883	8	77	857	7	66	852	4	24
RSC	922	29	55	904	32	52	823	16	51
ARH	895	19	4	875	10	12	776	3	20
totaal	2700	56	136	2636	49	130	2450	23	95

De tabel laat zien hoe snel de vestigingen in Amsterdam (31) Haarlem (99) en Bergen (119) de afgelopen drie jaar gegroeid zijn. Deze trend zet zich – naar het zich laat aanzien – nog door in 2018.

Samenwerking Vavo regeling

Voor de leerlingen die het examen niet of niet volledig hebben afgerond en leerlingen die niet toegelaten worden tot de examenklas bestaat de mogelijkheid hun VO diploma te behalen op een bijv. ROC (volwassenonderwijs).

Met het ROC Amsterdam, ROC NOVA College Amstelveen, Regio College Zaandam, ROC NOVA College Haarlem en het Horizon College te Alkmaar zijn voor deze leerlingen overeenkomsten afgesloten; het betreft voor de drie vestigingen 56 leerlingen (16-17), waarvan 33 deeltijdleerlingen zijn, die tellen in de bekostiging mee voor 16,5 fulltime leerlingen.

De subsidie ontvangen van DUO wordt doorgesluisd naar de ROC' s.

Het aantal Vavo leerlingen is dit jaar hoger en gerelateerd aan het hogere percentage niet-geslaagden.

Jaarrekening met toelichting en risico inventarisatie

In deze paragraaf de globale cijfers en voor het beleid van de stichting van belang zijnde bijzonderheden.

Introductie Jaarrekening

De jaarrekening 2017 is opgesteld conform de Regeling jaarverslaggeving onderwijs d.d. 17 december 2007, nr. WJZ/2007/50507, inclusief wijziging RJO van 12 december 2013 en de aanpassing van 5 februari 2016. De verantwoording betreft de Stichting voor Voortgezet Vrijeschoolonderwijs Noord-Holland gevestigd te Amsterdam. De stichting heeft drie vestigingen, het Geert Groote College Amsterdam (GGCA), het Rudolf Steiner College Haarlem (RSC) en de Adriaan Roland Holtschool in Bergen NH (ARH).

Financiële situatie op de balansdatum

Over 2017 heeft de stichting een positief resultaat behaald van **€ 166.991** begroot was een plus van € 73.700.

De vestigingen zijn afzonderlijke economische lichamen met een eigen financiële verantwoordelijkheid binnen het kader van de statuten, bestuursreglement en managementstatuut en ze opereren binnen de beleidslijnen zoals die door het platform van Rectoren en Bestuurder worden vastgesteld. Het resultaat over 2017 van de vestigingen wordt hieronder toegelicht.

De bestuurlijke kosten over 2017 en instellingslasten die voor rekening van de stichting gebracht werden zijn binnen de begroting 2017 gebleven. Per 1-1-2018 is de formatie van het bestuursbureau uitgebreid. De begroting 2018 voorziet in deze uitbreiding.

Hieronder geeft iedere vestiging een toelichting op het jaar 2017.

Geert Groote College Amsterdam (GGCA)

Leerlingen

Op 1 oktober 2016 telde de school 857 leerlingen (exclusief Vavo), dat is 3 meer dan begroot. Op basis hiervan is de bekostiging 2017 vastgesteld. In het schooljaar 2017-2018 nam het leerlingaantal met 18 leerlingen toe. Deze groei moest worden voorgefinancierd over de periode 1-8-2017 tot en met 31-12-2017 (ca. € 45.000).

In het schooljaar 2017-2018 is het aantal LWOO leerlingen verder toegenomen tot een aantal van 77 leerlingen. (1-10-2016: 66). Dit betekent dat vanaf 1-1-2018 de bekostiging LWOO verder oploopt tot € 324.483.

Personeel en formatie

In 2017 heeft het GGCA opnieuw gewerkt met een bezuinigingsdoelstelling. Deze was tweeledig: er was minder formatie begroot en er werd bezuinigd op de overige uitgaven.

Het GGCA plande een aantal maatregelen door om de financiële situatie te verbeteren:

- De groepsgrootte bij de kunstvakken is verhoogd
- overtolligheid in de formatie is weggewerkt.
- Het 45-minutenrooster bleef gehandhaafd
- Geplande vermindering van fte's OOP van 16,65 naar 14,80 FTE

In de begroting 2017 was voor totale formatie OP en OOP 72,6 FTE opgenomen. De daarbij geplande inzet van 1,05 lesuur per leerling werd vanaf 1-8-2017 gerealiseerd. De inzet op het OOP kon niet worden gereduceerd volgens plan. Een hoger dan geplande inzet bleek noodzakelijk om op vitale posities de continuïteit van het administratieve systeem te borgen. Het ging daarbij om een (ingehuurde) inzet van ca. 0,6 FTE waarvoor de kosten uitkwamen op ca. € 65.000. De realisatie gezamenlijke formatie OOP en OP kwam daarmee uit op 73,1 FTE.

De inzet op vervanging van docenten vanwege ouderschapsverlof en ziekte is een belangrijk risico voor de school. Hiervoor was in 2017 rond de 2 FTE gereserveerd. Dit bleek onvoldoende om het langdurig verzuim van docenten en ouderschapsverlof af te dekken (2,35 FTE). Het verzuim onder het OOP dat niet direct bij het onderwijs betrokken is kwam uit op 15,61%. Het langdurig verzuim was 12,35%. Dit betekende dat gemiddeld 1,1 FTE aan OOP over het jaar genomen afwezig was vanwege langdurige ziekte. Deze afwezigheid is voor ca 0,6 FTE vervangen. Het totaal aan inzet op vervanging kwam zo uit op ca. 2,95 FTE. Voor het verschil van 0,95 FTE is geen formatieve dekking gevonden. Het langdurig verzuim legde voor 3% beslag op de formatie. In 2016 was dit nog ca. 5%.

De kosten voor inhuur van medewerkers op factuurbasis is sterk toegenomen. Het bedrag van € 30.000 dat in de begroting was opgenomen is alleen toereikend voor de inhuur van de schoolpsycholoog, verkeersregelaar en vrijwilligers vergoedingen. Vanaf januari 2017 maakt de school gebruik van de diensten van Teach-in voor de inhuur van docenten (1,5 FTE) en is er een docent via detachering ingehuurd van Windesheim (1 FTE). Vanaf 1 april is een medewerker op de administratie ingehuurd en vanaf 1 september is de interim-rector ingehuurd. Het totaal van de kosten inhuur steeg daardoor naar € 264.361. De meerkosten in vergelijking met in dienst treden was als volgt:

Inzet OOP:	€ 30.000
Inzet OP:	€ 9.750
Directie:	€ 4.500
 Totaal	 € 44.250

Vanaf 1-8-2017 is de formatieve frictie verlaagd en is de gemiddelde groepsgrootte iets gestegen. Dit betekent dat het verschil tussen de formatieve inzet van docenten op lesgeven en het totaal van de formatieve inzet docenten is verkleind.

Onderwijs

Via de Amsterdamse scholenbeurs is een projectsubsidie ontvangen van € 74.700 voor het project activerende didactiek. Dit project loopt gedurende twee schooljaren en is in 2016 aangevraagd. In 2016 is een bedrag van € 35.482 ontvangen, in 2017 ook een bedrag van € 35.482. De kosten voor dit project zijn voor 75% in 2017 gerealiseerd. Hiervoor is een projectleider voor 0,2 FTE vrijgesteld van lesgeven en zijn er twee grote studiedagen voor de hele stichting bekostigd. Het project activerende didactiek is de basis van de kwaliteitsslag die gemaakt moet worden om de havo-afdeling weer te laten voldoen aan de kwaliteitscriteria van de inspectie.

Om de individuele begeleiding van leerlingen te verbeteren is de inzet op leerlingbegeleiding verhoogd:

Mentoren:	300 uur
Decanaat:	300 uur

De kosten hiervoor liggen rond de € 26.000.

Ouderbijdrage

In het schooljaar 2016-2017 is de inning van de ouderbijdrage veranderd lopende het schooljaar. Mede hierdoor is een achterstand opgelopen die uiteindelijk heeft geresulteerd in een realisatie van € 220.328. Dit is bijna € 40.000 minder dan begroot. Over 2016 was dit verschil tussen begroting en realisatie met € 108.000 nog veel groter.

Prestatiebox

De prestatiebox gelden zijn ingezet om leerlingen in de bovenbouw van alle afdelingen een extra vak te laten kiezen. Hier maken de meeste leerlingen gebruik van. Dit verruimt de leerlingen van de mavo en havo om door te stromen naar havo en vwo. Daarnaast is nadrukkelijk ingezet op professionalisering van docenten en teamleiders.

Huisvesting

De bouw van de fietsenstalling is april 2017 afgerond. De kosten zijn geheel door de gemeente Amsterdam vergoed.

De kosten voor huisvesting (inclusief contractonderhoud en schoonmaakkosten) waren voor ca. € 105.000 te krap begroot. In 2017 hebben we voor planmatig onderhoud € 75.000 gedoteerd. Het totaal van de kosten onderhoud huisvesting, inclusief dotatie planmatig onderhoud, is voor 2018 begroot op € 146.000,-. Dat betekent dat een aantal geplande uitgaven van 2017 zijn verschoven naar 2018.

Tijdens de jaarwisseling 2016-2017 is er een grootschalige vernieling aangericht aan het gebouw. De kosten voor reparatie (€ 45.000) werden niet volledig gedekt door de verzekering, waardoor er niet begrote uitgaven van ca. € 10.000 zijn.

De uitgevoerde aanpassingen en vervangingen van de oude verdeelkasten waren niet begroot, maar zijn volledig gedekt door een subsidie van de gemeente Amsterdam.

Hoogtepunten en bijzondere projecten

De kooruitvoering in de NDSM hal van The armed man van Karl Jenkins was een hoogtepunt in het jaar. De meerkosten hiervoor zijn volledig gedekt door de verkoop van toegangsbewijzen.

De lenteschool was een succes. Binnen dit project kregen leerlingen intensieve begeleiding vanuit een externe organisatie. De kosten voor dit project werden geheel gedekt door de ontvangen subsidie (€ 25.000).

Risico's

De belangrijkste risico's zijn op dit moment:

- Negatief oordeel inspectie over kwaliteit havo-afdeling
- Hoog ziekteverzuim bij met name het OOP
- Overcapaciteit VO in regio Amsterdam
- Onvoldoende kwaliteit in administratieve processen
- Krapte op de arbeidsmarkt
- Wegvallen baten (gedeeltelijk) LWOO-leerlingen

Resultaat ten opzichte van de begroting.

Het exploitatieresultaat van het GGCA over 2017 is - € 83.247,-.

Terwijl de som der baten hoger is dan begroot (4%), is het totaal aan uitgaven ook meer dan begroot (5,5%).

De hogere uitgaven laten zich onder andere verklaren door:

GPL te laag begroot	€ 45.000
Hogere uitgaven voor schoolboeken	€ 45.000
Meerkosten inhuur personeel t.o.v. in dienst nemen	€ 44.250
Extra uitgaven zorgbreedte (LWOO)	€ 45.000
Extra formatieve inzet vervangingen (0,95 FTE)	€ 60.000
Hogere kosten onderhoud gebouw/dotatie MOP	€ 165.000
Hogere kosten huur LO-zalen	€ 25.000
Overige onderwijskosten hoger	€ 21.000
Te veel geboekte kosten op onderwijsprojecten	€ 20.900

Het totaal van deze meerkosten werd voor 82% gedekt door de hogere baten. Met namen de hogere kosten voor schoolboeken (groot verschil met Haarlem en Bergen) en de meerkosten voor inhuur personeel zijn niet gedekt door meer baten of hogere subsidies.

Adriaan Roland Holtschool Bergen (ARH)

Leerlingen

Op 1 oktober 2017 stonden 876 leerlingen ingeschreven (exclusief Vavo). Dit is zo goed als gelijk met het aantal ingeschreven leerlingen op 1-10-2016. Met ingang van 1-8-2017 is de aparte ISK afdeling voor 15 vluchtelingenkinderen opgeheven. Hierdoor is een deel van de geplande baten voor de bekostiging van de ISK in de loop van 2017 weggefallen (€ 35.250). Voor een deel zijn de leerlingen wel op school gebleven.

Personeel en formatie

Per 1-8-2017 is de onderwijsvraag per leerling van 1,14 klokuur per week teruggebracht naar 1,10 klokuur per week. Dit is het effect van een kleine verhoging van de gemiddelde groeps grootte (van 24,2 naar 24,9 leerlingen). Er zijn minder lesgroepen gesplitst. De verhoging van de gemiddelde groeps grootte betekent over een heel schooljaar gerekend een kostenreductie van ca. € 120.000. Voor 2017 gaat het om een verschil van rond de € 50.000.

De GPL is zo goed als gelijk gebleven aan de situatie per 1-10-2016 en is lager in vergelijking met de twee andere vestigingen.

In 2017 was gemiddeld 4% van de medewerkers (2,52 FTE) niet inzetbaar vanwege langdurige ziekte. Voor de vervanging van het opgenomen ouderschapsverlof was een gemiddelde inzet van ca. 0,55 FTE nodig. De kosten voor de vervangingen lagen rond de € 190.000. Hiervoor was € 90.000 in de begroting opgenomen. Daarnaast stond er bovenscholse een bedrag van € 35.000 om voor vervanging in te zetten. Per saldo is er voor ca. € 65.000 meer ingezet op vervanging dan begroot.

In de loop van 2017 maakte het lerarentekort het noodzakelijk om voor het eerst docenten als ZZP'ers in te huren via Teach-in. De meerkosten per lesuur vallen mee, maar deze docenten participeren niet in de overige taken naast het lesgeven en dragen niet bij aan de opbouw van de organisatie. De meerkosten voor inhuur derden steeg tot ruim € 70.000. Dat is ruim € 50.000 boven de begroting.

Het totaal van de gemiddelde formatie over 2017 lag 1,6 FTE boven de begroting. Dat verschil ontstond door een verhoogd langdurig ziekteverzuim en een extra inzet binnen het OOP.

Het totaal van de personele kosten liep uiteindelijk volledig in de pas met de begroting. Dit komt met name doordat de gemiddelde bruto loonkosten van een medewerker (GPL) hoger waren begroot dan wat de werkelijke gemiddelde bruto loonkosten in 2017 per FTE bleken te zijn.

Onderwijs

Alle investeringen die gedaan werden stonden ook in 2017 in het teken van de verbouwing; meubilair, ICT etc. De speelruimte om te investeren in de kwaliteit van de onderwijskundige omgeving was beperkt, omdat de kosten voor de verbouwing voor een deel op de exploitatie kwam te drukken en omdat de gemeente Bergen de behandeling van de aanvraag eerste inrichting voor het huisvestingsprogramma (ten onrechte) afwees.

Prestatiebox besteding:

In het kader van brede vorming zijn we gestart met tuinbouwonderwijs.

Onze klassen hebben gemiddeld een klokuur per week extra les, zodat er door alle leerjaren heen ruimte ontstaat voor een breed aanbod van vormende vakken.

Ook is er extra ingezet op scholing en professionalisering.

Huisvesting

In de loop van 2017 bleek dat het totaal van de kosten die direct samenhangen met de renovatie van het schoolgebouw aan de Loudelsweg hoger uitpakken dan begroot. Het totaal van de kosten kwam uit op € 4.824.923. Het beschikbare budget was ontoereikend om deze kosten volledig af te dekken. Dit kwam niet door de uitvoering van de verbouwing zelf. Wel zijn de reeks van bijkomende kosten onvoldoende vooraf begroot. Daarnaast is er gekozen voor een extra investering:

De uitbouw van de kantine	€ 157.300
Aanschaf tijdelijke lokalen	€ 181.104

De rest van de meerkosten hangt samen met zaken als verhuiskosten, aanpassingen vanwege noodhuisvesting en continuïteit onderwijs, herinrichten buitenterrein, vernieuwing riolering en verbetering afwerking gebouw. Er is hier en daar bewust voor gekozen om planmatig onderhoud naar voren te halen en vervroegd uit te voeren.

In samenspraak met onze accountant zijn de kosten voor de uitbouw van de kantine en de aanschaf van de tijdelijke noodlokalen, in overeenstemming met de verslaggeving regels, geactiveerd. De kosten voor de aanschaf van de tijdelijke noodlokalen worden over 10 jaar afgeschreven. Voor de kosten uitbouw van de kantine geldt een afschrijvingstermijn van 15 jaar. De rest van het verschil (€ 248.708) is opgenomen in de exploitatie van 2017. De jaarlijkse afschrijvingslasten nemen hierdoor voor de eerst komende 10 jaar met € 28.000 toe. In de begroting was al een bedrag van € 100.000 opgenomen om meerkosten tijdens de verbouwing af te dekken.

De verbouwingskosten zijn in 2016 op de balans opgenomen als onderhanden project en bij oplevering is vastgesteld welk deel van de verbouwing geactiveerd werd en welk deel als lasten in de exploitatierekening mede omdat tussentijds onvoldoende inzicht was om tussentijds resultaten te verantwoorden en was er ultimo 2016 nog sprake van een schuld (meer subsidie gekregen dan besteed).

In de jaarrekening van 2017 zijn nu alle kosten in één keer verwerkt.

Hoogtepunten en bijzondere projecten

Een belangrijk hoogtepunt was de heropening van het gebouw aan de Loudelsweg waar veel belangstelling voor was. Daarmee is ook een einde gekomen aan de renovatie van dit gebouw. Daarnaast kende de school twee prachtige uitvoeringen van het koor in de Grote Kerk van Alkmaar, die beiden waren uitverkocht.

Risico's

De school heeft een regio functie en in een deel van deze regio is er sprake van krimp. Dit betekent een verhoogde concurrentie tussen scholen om voldoende leerlingen binnen te krijgen. Het is een uitdaging om in die situatie het leerlingaantal stabiel te houden.

Door de lage functiemixwaarde is de GPL lager dan op vergelijkbare scholen. Het lerarentekort betekent een opwaartse druk op de functiemix. Het wordt moeilijker om kwalitatief goede en bevoegde docenten aan de school te binden wanneer er geen LC of LD functie wordt aangeboden. We moeten rekening houden met een verhoging van de functiemixwaarde. Dit heeft uiteraard gevolgen voor de exploitatie.

Het traject van een zesjarige havo verdwijnt en wordt vervangen door een vijfjarig traject. Dit betekent dat leerlingen in de bovenbouw van de havo op basis van veel minder lessen naar het examen moeten worden begeleid. Tegelijk verwachten we een daling van het aantal leerlingen in de bovenbouw. We houden er rekening mee dat we leerlingen in de havo bovenbouw in twee jaar intensiever moeten begeleiden, terwijl de baten (van drie jaar naar twee jaar) afnemen.

Resultaat ten opzichte van de begroting

We sluiten 2017 af met een batig saldo van **€ 67.204,-**. Doordat we € 265.242,- meer aan baten ontvingen dan we hadden begroot konden we de kostenoverschrijdingen ruimschoot opvangen. De materiële uitgaven waren rond de € 257.700,- hoger dan begroot. Hiervan moet € 100.000 gezien worden als eenmalig vanwege de verbouwing. De rest van het bedrag is structureel en komt terug in de begroting van de volgende jaren. Op basis van het Meerjaren Onderhoud Plan (MOP) moet er jaarlijks structureel meer geld worden gereserveerd voor onderhoud (ca. € 25 per m2). Het verschil tussen begroting en realisatie was bij de personele kosten € 14.000,- (incl. uitkering UWV).

Op dit moment heeft de ARH een gezonde financiële huishouding. De structurele verhoging van de materiële kosten is echter nog niet volledig verwerkt in de begroting van 2018. Dit heeft onze aandacht. Wel is in de begroting van 2018 voorzien in een exploitatiesaldo van € 132.000. De meerkosten voor de renovatie betekende een toename van de liquiditeitsbehoefte. De stichting kon hierin voorzien, zonder dat het weerstandsvermogen moest worden aangesproken.

Rudolf Steiner College Haarlem (RSC)

Leerlingen

Op 1 oktober 2017 hebben we 922 leerlingen geteld, dat zijn er 19 meer dan het jaar daarvoor. Dit is inclusief 29 Vavo leerlingen. Exclusief de Vavo leerlingen zien we een groei met 22 leerlingen. We hadden iets meer aanmeldingen dan het aantal leerlingen dat we konden plaatsen (172 versus 168). Na jaren van loten hebben we besloten om alle leerlingen aan te nemen en zijn een extra 7^e klas gestart, zodat we zeven in plaats van normaal zes 7^e klassen hebben. We zijn daarmee ook tegemoet gekomen aan een wens van de leerkrachten om in de klassen iets minder leerlingen te plaatsen dan de gebruikelijke 30 leerlingen per klas. Dit is een eenmalig besluit geweest. De groei van de school heeft zich nu doorgezet t/m klas 12, daar hebben we nu vijf klassen. Dat zijn er twee meer dan vorig jaar. Het totaal aantal leerlingen van de school zal zich nu gaan stabiliseren rond de 930. De mavo leerlingen zitten bij elkaar van klas 7 tot en met klas 10. De havo/vwo leerlingen zitten van klas 7 t/m klas 9 in een dakpanklas en gaan vanaf klas 10 verder in homogene havo en vwo klassen. De kleine groei en extra klassen moest voor de maanden augustus t/m december wel voorgefinancierd worden omdat de subsidie voor de 922 leerlingen pas per 1 januari 2018 komt. Hiervoor is/was in de begroting een post opgenomen.

Personeel

We hebben weer veel nieuw personeel aangenomen. Door de groei en soms door vertrek. Niet iedereen heeft al een onderwijsbevoegdheid, dus veel docenten volgen vaak met subsidie (zijinstroom en lerarenbeurs) een opleiding. Naast opleiding zijn coaching en begeleiding van het grootste belang. Wij geven veel formatie uit om docenten voldoende te kunnen begeleiden en verzorgen ook ons eigen scholingsaanbod. Via een externe scholing zijn vijf docenten bij ons opgeleid die coaching en begeleiding geven aan nieuwe docenten. We geven op de vrijeschool meer fte OP en OOP uit dan waarvoor we subsidie ontvangen. Dat komt met name door de extra vakken die we als vrijeschool aanbieden en bij de ambachtvakken zijn voor de veiligheid de lessen in halve klassen geroosterd. Doordat wij als school een relatief laag salarisbouwwerk (slechts 9% van de docenten in een LD schaal) en GPL hebben, naast nog de vrijwillige ouderbijdrage, kunnen we dit bekostigen. Helaas is het ziekteverzuim opgelopen, dit heeft geresulteerd in hogere arbodienst uitgaven (€ 19.835,-). Ook hebben we zeven zwangere collega's (gehad). Via de UWV hebben we daar € 80.748,- voor ontvangen. Vervanging van zieke of zwangere docenten was niet altijd makkelijk. We hebben vaker een beroep moeten doen op verschillende uitzendbureaus, bij diensten derden is deze hogere post (€ 56.078,-) terug te vinden.

Onderwijs

Didaktiek en de havo in vijf jaar afsluiten zijn de grote speerpunten waar we mee bezig zijn. Voor beide onderwerpen hebben docenten taakuren gekregen om zich hiermee bezig te houden. De examenresultaten zijn weer verbeterd t.o.v. voorgaande jaren. De uitgave onderwijskosten is totaal 47% hoger dan begroot. Bij natuurkunde (€ 5.068,-) is eenmalig extra geïnvesteerd in nieuw materiaal. De bijdrage voor het vak tuinbouw (€ 9.000,-) hebben we structureel verhoogd en bij de examens (€ 12.784,-) hebben 18 leerlingen op kosten van de school een externe herexamentraining gehad. In het hogere kopje overige onderwijskosten (€ 31.303,-) zit de schoolfotograaf, een schoolfeest in de Lichtfabriek en verschillende voorlichtingsavonden voor ouders over drugs en drank.

Prestatiebox

In de brugklassen heeft een docent extra taakuren gehad om beleid te maken voor uitdagend onderwijs aan hoog intelligente leerlingen. In de tweede fase kunnen leerlingen kiezen voor Cambridge Engels. Daarnaast bieden we extra vakken aan voor leerlingen die dit ambiëren, zoals

filosofie, maatschappijwetenschappen en robotica. Eén van de maatregelen om tot nog betere examenresultaten te komen is een strenger doorstroombesleid. Dat betekent ook dat leerlingen in voorexamen klassen zouden kunnen blijven zitten. Leerlingen die dat nodig hebben krijgen extra ondersteuning. We hebben faalangstreductietraining en examentraining en zijn in schooljaar 2016/2017 begonnen met de lenteschool in de meivakantie. In vier dagen kunnen leerlingen in voorexamenklassen bijgespijkerd worden om zo zittenblijven of afstromen naar een lager niveau te voorkomen.

Voor alle werknemers is er een breed scholingsaanbod. Veel docenten zijn bezig met externe opleidingen en daarnaast verzorgen we voor nieuwe docenten onze eigen opleiding, naast nog een bovenschoolse opleiding ter verdere verdieping in het antroposofisch mensbeeld voor docenten die al een aantal jaar in dienst zijn. We geven voor nascholing meer uit dan begroot (€ 77.151,-).

Huisvesting

Meer leerlingen vraagt natuurlijk ook om extra huisvesting. We zitten nu op drie verschillende locaties; Engelandlaan, Belgielaan en Duitslandlaan. De laatste twee gebouwen zijn oude basisschool gebouwen en niet langdurig geschikt voor het voortgezet onderwijs. We gaan dan ook een grote nieuwbouw realiseren. Helaas is er enige vertraging ontstaan, maar we verwachten in mei 2019 te kunnen beginnen met bouwen waarna de nieuwe school kan worden opgeleverd in augustus 2020. Alle gelden die met de bouw te maken hebben (inkomsten en uitgaven) lopen via de balans en zijn dus niet zichtbaar in de jaarrekening. Te zien is dat we nauwelijks uitgaven hebben gehad aan onderhoud gebouw (€ 2.995,-) In de te slopen gebouwen investeren we niet meer en op de Engelandlaan hebben we wat grotere ingrepen uitgesteld, op de balans staat hier een voorziening voor. Aan elektra en gas zijn we wel meer kwijt (€ 55.217,-) dan begroot, dat geldt ook voor de uitbestede schoonmaakkosten (€ 170.146,-) door een iets andere organisatie. Tijdens het bouwproces zullen we voor een deel van de school tijdelijk gehuisvest worden in tijdelijke huisvesting op de voormalige voetbalvelden van Young Boys vlak achter onze school. Alle kosten hiervoor worden gedragen door de gemeente.

Hoogtepunten en bijzondere projecten

Het jaarlijkse hoogtepunt was de kooruitvoering. Dit jaar is in de Philharmonie van Haarlem het Requiem van Cherubini opgevoerd.

Verder vierden we het 70-jarig bestaan van de Rudolf Steiner School Haarlem, 7 oktober 1947 opgericht (nu Rudolf Steinerschool en Rudolf Steiner College). Er zijn een aantal activiteiten georganiseerd zoals de presentatie van een jubileumboekje, feestelijke activiteiten voor leerlingen en er is een grote reünie georganiseerd voor (oud)werknemers, leerlingen, ouders en belanghebbenden.

Risico's

De financiële positie van de school is goed. We kunnen eventuele tegenvallers goed opvangen.

Bouwproject: nieuw(ver)bouw van de locaties Belgielaan en Duitslandlaan (start 2019-2020)

Een groot bouwproject heeft altijd het risico van overschrijding van het budget. We zullen dit dus goed in de gaten gaan houden. Ervaringen uit het verleden laten zien dat dit goed lukt.

Overaanmelding: overaanmelding kan tot gevolg hebben dat er uitgeloot moet worden, dit brengt het risico met zich mee dat de school minder aantrekkelijk wordt en men zich bij voorbaat al niet gaat opgeven om teleurstelling te voorkomen.

Door groei van het inwoneraantal in Haarlem met daarbij de extra belangstelling voor de vrijeschool verwachten we geen risico te hebben m.b.t. het aantal aanmeldingen voor onze school. Wel zullen we moeten blijven zorgen voor goede PR. Binnen de groter wordende school geven we te weinig informatie uit aan OOP. We hebben al extra ruimte gemaakt voor extra OOP, dat geldt voor conciërges maar ook voor een nieuwe ICT-er.

Resultaat ten opzichte van de begroting.

Ondanks de voorfinanciering van de extra leerlingen en een begroot resultaat van € 2.500,- sluiten we 2017 af met een positief resultaat van **€ 180.764,-**.

De belangrijkste verklaringen voor dit verschil zijn:

Vanwege het komende grote bouwproject zijn huisvestingskosten (investerings in inventaris) tijdelijk uitgesteld tot de nieuwbouw afgerond is, hierdoor is het resultaat gunstiger dan begroot (zie ook besteding van het resultaat).

We hebben meer rijksinkomsten dan begroot (€ 280.166,-). Dit zit hem vooral in de post ontvangen subsidies divers (€ 732.912,-) Hier gaat het om extra inkomsten prestatiebox, schoolboeken, subsidie zij-instroom, lerarenbeurs en lenteschool. Deze hogere bijdragen zijn na vaststellen begroting bekendgemaakt. Verder hebben we extra gelden ontvangen van het samenwerkingsverband, te zien in post ontvangen subsidies derden (€ 153.373,-) Vanuit het UWV hebben we meer ZW gelden ontvangen zoals hierboven al benoemd.

Aan de uitgavenkant zijn de kosten lager dan begroot bij de huisvestingskosten, de afschrijvingen, en algemene onderwijskosten. In de hogere representatiekosten (€ 12.481,-) zit het eenmalige 70-jarige jubileum boekje dat we hebben uitgegeven. De kosten schoolboeken (€ 173.384,-) zijn lager dan begroot en ook lager dan de inkomsten die we hiervoor ontvangen, per saldo houden we hier dus aan 'over'. We zijn meer catering gaan uitbesteden i.p.v. in eigen beheer doen, dit heeft geleid tot wat hogere kosten (€ 24.717,-).

Besteding van het resultaat

De school voldoet al ruim aan de 10% afspraak wat betreft het weerstandsvermogen. Het positieve resultaat wordt toegevoegd aan de algemene reserve. De school beschikt daarmee over voldoende vermogen en liquiditeit om elders te kunnen inzetten. De verwachting is dat tijdens de bouw extra geld moet worden ingezet voor 1^e inrichting en aanpassingen aan gebouw Engelandlaan.

De reserves

	GGCA	RSC	ARH	Bovenschools	totaal
Reserves	2.394.680	1.967.737	644.916	-3.773	5.003.559
Vaste Activa	2.732.558	269.370	592.230		3.594.157
Vrij vermogen (AR –VA)	-337.878	1.698.367	52.685	-3.773	1.409.401
Voorzieningen	607.641	352.693	129.542	502	1.090.379
Voorzieningen: onderhoud gebouw (minus investeringssubsidies), personeelskosten en diverse verlofaanspraken, alsmede een voorziening ouderbijdrage (3 x 8.333), voorziening wachtgeldregeling					

Financiële kengetallen

	signaalgrens	2017	2016	2015	2014	2013
Solvabiliteit 1	0,1 - 0,45	0,57	0,46	0,44	0,65	0,57
Solvabiliteit 2		0,70	0,53	0,50	0,75	0,76
Kapitalisatiefactor (%)	< 35%	29%	39%	44%	19,6%	33%
Liquiditeit (Current ratio)	0,5 – 1,5	1,96	1,47	1,37	1,87	1,91
Rentabiliteit	0 – 5%	0,81%	-0,47%	2,58%	3,82%	1,88%
Weerstandsvermogen 1		7,35%	8,45%	8,61%	5,56%	12,53%
Weerstandsvermogen 2	10 – 40%	29,94%	30,10%	33,54%	33,04%	31,23%
Weerstandsbuffer VVNH	10%	8,40%	9,08%	9,39%	8,10%	11,60%
Solvabiliteitsratio 1	Verhouding eigen vermogen ten opzichte van het totale vermogen					
Solvabiliteitsratio 2	Verhouding eigen vermogen (incl. voorzieningen) ten opzichte van het tot. vermogen					
Kapitalisatiefactor	Balanstotaal minus gebouwen/terreinen afgezet tegen de totale baten					
Liquiditeit (Current ratio)	Vlottende activa in verhouding tot vlottende passiva					
Rentabiliteit	Exploitatieresultaat in verhouding tot totale baten (incl. rentebaten)					
Weerstandsverm. 1	Eigen vermogen +/- MVA afgezet tegen ontvangen rijksbijdrage OCW					
Weerstandsverm. 2	Eigen vermogen plus voorzieningen afgezet tegen totale lasten (incl. rentelasten)					
Weerstandsbuffer	10% totaal exploitatie volgens financieel reglement VSVONH					
MVA	Materiële vaste activa					

Toelichting weerstandsvermogen 1 en 2

Het niveau van het weerstandsvermogen 1 is afhankelijk van de bouwinvesteringen in Bergen en in de komende jaren voor Haarlem. Weerstandsvermogen 2 is binnen de parameters gebleven. Hiermee voldoen we ruim aan de landelijke aanbevelingen voor scholen voor Voortgezet Onderwijs.

Toelichting weerstandsbuffer 10%

Volgens ons eigen financieel reglement dient de weerstandsbuffer minimaal 10% van de exploitatielasten te zijn. Dit betekent dat het saldo nu zou moeten zijn: € 2.035.000 (minimaal 10% van de exploitatie lasten € 20.356.112).

Op de spaarrekening staat nu € 1.710.698. Op termijn dient dit te worden aangevuld met 325.000.

Beleid betreffende het (vrij) besteedbaar vermogen

In 2017 had de stichting geen formeel beleid ten aanzien van het vrij besteedbaar vermogen. Het vrij besteedbaar vermogen is onder te verdelen in twee dimensies, namelijk de bestemmingsreserve en het daadwerkelijke vrij besteedbare vermogen.

Een verzoek tot aanhouden van en besteding van een bestemmingsreserve (uit de private gelden) van € 600.000,- voor de nieuw(ver)bouw Haarlem, wordt voorgelegd aan de Raad van Toezicht.

Het vrij besteedbaar vermogen dient primair ter dekking van risico's zoals beschreven in de risicoparagraaf.

Prestatiebox gelden

In het kader van het sectorakkoord heeft de overheid gelden toegezegd voor het verbeteren van de onderwijskwaliteit. Deze zogenaamde prestatiebox gelden dienen te worden besteed aan personeelsbeleid, scholing voor docenten en management, goede prestaties in de kernvakken, opbrengstgericht werken, omgaan met een ambitieuze leercultuur. Zie verder ook inzet bij de vestigingen.

Subsidie zorgleerlingen

In verband met de nieuwe wet op het Passend Onderwijs lopen met ingang van augustus 2015 de specifieke subsidies voor zorgleerlingen via de Samenwerkingsverbanden. De stichting heeft te maken met drie verschillende Samenwerkingsverbanden. De zorgcoördinatoren op de vestigingen en de resp. mentoren en klassenleraren zetten specifiek tijd in voor deze leerlingen (taakuren). Daarnaast zijn er materiële kosten mee gemoeid.

Vooralsnog worden de LWOO leerlingen van GGCA en RSC in telcode 2210 geteld zodat deze financiering voorlopig nog via Duo loopt. Hiermee is naast het bedrag per leerling ook een hogere ratio voor OP te verkrijgen. ARH heeft afspraken gemaakt met hun samenwerkingsverband.

In Haarlem en Bergen zijn functionarissen aangesteld, in samenwerking met het Samenwerkingsverband.

Deze functionaris (trajectbegeleider) houdt zich specifiek bezig met de leerlingen die extra zorg nodig hebben. De trajectbegeleider wordt gefinancierd vanuit het Samenwerkingsverband.

In Amsterdam wordt deze zorg ingehuurd (inhuur derden).

Er worden toewijzingsbesluiten genomen met verschillende soorten arrangementen die voor de individuele zorgleerlingen extra budget geven.

Ouderbijdragen

De (vrijwillige) ouderbijdragen worden in overleg met de oudergeledingen van de medezeggenschapsraden goedgekeurd. Er wordt verantwoording afgelegd aan de ouders via de medezeggenschapsraden. De gelden worden globaal besteed aan zaken die normaal gesproken niet zouden kunnen: meer kunstonderwijs (toneel, smeden, koorzang, euritmie enzovoort) waarbij zowel materiële als extra personele kosten worden bekostigd.

Continuïteitsparagraaf (toekomstparagraaf)

A. Gegevens set

A1 in het jaarverslag worden de navolgende kengetallen opgenomen:

	2017	2018	2019	2020
kengetal stand 31/12	VERSLAGJAAR	JAAR T+1*	JAAR T+2*	JAAR T+3*
Personele bezetting in FTE				
-Management/Directie	13,40	13,80	14,00	14,00
-Onderwijzend Personeel	171,59	165,76	164,27	161,05
-Overige medewerkers	40,97	41,80	39,50	39,00
totaal	225,96	221,36	217,77	214,05
Leerlingenaantallen (t-1)	2636	2700	2714	2683

Toelichting op de kengetallen:

Personele bezetting

De inzet van management en directie is inclusief 1 fte bestuurder. In verband met de groei van het aantal docenten is een verhoging begroot van inzet van de afdelingsleiders om hun teams beter te kunnen begeleiden.

Het OOP wordt iets uitgebreid i.v.m. leerlingengroei i.v.m. huisvestingssituatie (meerdere locaties). Bovenschools wordt een (klein) bestuursbureau ingericht, met een specialist op gebied van financiën, formatie en HRM. De formatie is een speerpunt van aandacht, met de voortschrijdende groei van het aantal leerlingen is uitbreiding van het OP relevant, met een aangescherpt (taak)beleid met het softwarepakket Foleta is formatiebewaking een prioriteit. De totale personele bezetting 2017 (volgens begroting) wordt verminderd om beter aan te sluiten op de formatieve subsidies. Met name wordt beleid gevoerd om vervangingen minder noodzakelijk te maken, waar nodig wordt geschrapt in taken en/of lessen. Het terugdringen van (lang- en kortdurend) verzuim wordt aangescherpt.

Leerlingenaantallen

Het vrijeschoolonderwijs is sinds een aantal jaar populair. Dit betekent meer leerlingen uit het reguliere onderwijs, naast de instroom van de vrije basisscholen. De afgelopen 2 jaar zijn er leerlingen uitgeloot. De belangstelling blijft groot. We houden rekening met een lichte terugloop van het aantal leerlingen in Amsterdam, terwijl het aantal leerlingen in Haarlem nog iets groeit. Bergen groeit in 2018 nog en stabiliseert daarna in leerlingaantal.

A2

In het jaarverslag wordt een meerjarenbegroting opgenomen op het hoogste segregatieniveau, met de navolgende posten. Deze meerjarenbegroting is gebaseerd op de standaardindeling van de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en omvat de cijfers van het verslagjaar en voorts de jaren t+1 t/m t+3.

Balans

	2017	2018	2019	2020
ACTIVA	VERSLAGJAAR	JAAR T+1*	JAAR T+2*	JAAR T+3*
VASTE ACTIVA				
immateriële VA				
Materiële VA	3.594.157	3.440.657	1.636.157	1.726.657
Financiële VA				
	3.594.157	3.440.657	1.636.157	1.726.657
VLOTTENDE ACTIVA	5.111.408	5.391.002	7.805.652	8.317.902
TOTAAL ACTIVA	8.705.565	8.831.659	9.441.809	10.044.559
PASSIVA				
EIGEN VERMOGEN				
Algemene reserve	215.591	215.591	215.591	215.591
Bestemmingsreserve publiek	2.839.841	3.217.941	3.828.091	4.430.841
Bestemmingsreserve privaat	1.948.127	1.948.127	1.948.127	1.948.127
Bestemmingsfonds publiek				
Bestemmingsfonds privaat				
VOORZIENINGEN	1.090.379	950.000	950.000	950.000
LANGLOPENDE SCHULDEN				
KORTLOPENDE SCHULDEN	2.611.627	2.500.000	2.500.000	2.500.000
TOTAAL PASSIVA	8.705.565	8.831.659	9.441.809	10.044.559

Toelichting

Het bestuur verwacht de volgende ontwikkelingen:

Financieringsstructuur:

Wij ontvangen subsidie van voornamelijk de rijksoverheid, voor een deel (met name huisvesting) van de gemeentelijke overheid, de Samenwerkingsverbanden spelen een grotere rol dan voorheen en een beperkte hoeveelheid (ouder)donaties.

Huisvestingsbeleid:

Eind 2017 zijn voor het GGCA, RSC en ARH (aangepaste) meerjarenonderhoudsplannen opgesteld. GGCA heeft hiervoor reeds € 375.000 als voorziening opgenomen. RSC heeft voor de uitvoering hiervan vanaf 2015 een voorziening opgenomen. ARH heeft de verbouwing afgesloten, maar neemt meer op voor afschrijving voor wat kleine uitbreidingen (kantine en eigen investering bouw). RSC gaat in 2019 beginnen met een groot nieuwbouwproject van de dependances. Investerings (met name voor inventaris) worden uitgesteld tot deze verbouwing klaar is. De verwachting is dat hiervoor 12.000.000 wordt toegezegd als bijdrage van de gemeente Haarlem. Het verzoek tot bestemmen van circa

€ 600.000 uit de algemene reserve (van het Haarlemse deel) voor eigen bijdrage in dit proces ligt ter goedkeuring bij de Raad van Toezicht.

Er is een huisvestingsaanvraag ingediend bij Gemeente Amsterdam m.b.t. 2019 voor de bekostiging van de bruto m2 waar de school op basis van het aantal leerlingen en de geldende verordening recht op heeft. In de loop van 2018 ontstaat hierover meer duidelijkheid.

Mutaties van reserves, fondsen en voorzieningen

In de post voorziening is opgenomen € 375.000 groot onderhoud GGCA en € 160.000 voor RSC. Hierop wordt jaarlijks een extra dotatie gedaan (naar aanleiding van MOP).

Er is een voorziening voor € 530.381 voor personele kosten voor de gehele stichting: jubilea, wachtgeld, (PB) spaarverlof.

Persoonlijk Budget betreft een cao recht waarmee werknemers 50 klokuur per jaar verlof (werkdrukvermindering) kunnen inzetten. Dit mag maximaal 4 jaar gespaard worden.

In de bestemmingsreserve is opgenomen een weerstandsvermogen van 8,4% van de jaarlijkse lasten: 1,7 mln. Het weerstandsvermogen dient te worden aangevuld, aangezien de exploitatie hoger is.

Een aanvulling van € 325.000 zal in 2018 gedaan moeten worden, conform de afspraken.

Het uitgangspunt blijft dat gelden als eerste besteed dienen te worden aan onderwijs, als tweede is een goede buffer essentieel voor een goede bedrijfsvoering.

Treasurybeleid

Het Treasurystatuut is in 2017 opnieuw vastgesteld als gevolg van gewijzigde regelgeving.

Er zijn in 2017 geen beleggingen aanwezig of leningen verstrekt. Wel heeft de Stichting een kortlopende lening afgesloten welke in 2018 weer is afgelost.

Er zijn wel Triodos certificaten (gebonden aan de Triodosrekening) die jaarlijks een couponrente uitkeren.

Staat / Raming van baten en lasten

vlg. meerjarenbegroting

	2017	2018	2019	2020
BATEN	VERSLAGJAAR	JAAR T + 1 *	JAAR T + 2 *	JAAR T + 3 *
Rijksbijdrage	19.187.038	19.477.947	19.471.483	19.250.920
Overige overheidsbijdragen en subsidies	141.231	55.000	57.000	57.000
Overige baten	1.189.746	1.185.953	1.097.567	1.1079.130
TOTAAL BATEN	20.518.015	20.718.900	20.626.050	20.387.050
LASTEN	VERSLAGJAAR	JAAR T + 1 *	JAAR T + 2 *	JAAR T + 3 *
Personeelslasten	16.291.836	16.536.200	16.337.400	16.141.400
Afschrijvingen	427.946	428.500	438.500	443.500
Huisvestingskosten	1.570.066	1.250.500	1.253.500	1.222.000
Overige lasten	2.066.266	2.218.600	1.989.500	1.980.400
TOTAAL LASTEN	20.357.114	20.343.800	20.018.900	19.787.300
Saldo baten en lasten	161.903	375.100	607.150	599.750
Saldo financiële bedrijfsvoering	5.088	3.000	3.000	3.000
TOTAAL RESULTAAT	166.991	378.100	610.150	602.750
Incidentele baten en lasten in totaal resultaat	-	-	-	-

Toelichting

Het bestuur verwacht de volgende financiële gevolgen van de ontwikkelingen in:

Het leerlingaantal stabiliseert zich op rond de 2.700 leerlingen. Het RSC groeit nog door tot 958 leerlingen, terwijl het GGCA rekent op een terugloop naar 837 leerlingen. Bij stabilisatie van het aantal leerlingen worden er binnen de stichting minder nieuwe startende docenten aangenomen en rekenen we op een geleidelijke verhoging van de GPL doordat veel docenten doorstromen in de schaal. Na de verkorting van de schalen is dit effect versterkt. Dit betekent dat bij een gelijkblijvende omvang van de formatie de personele kosten toch substantieel toenemen. De autonome stijging van kosten bij gelijkblijvende formatie kan oplopen tot € 275.000 per jaar. In de meerjarenbegroting is er van uitgegaan dat het totaal van de personele kosten niet stijgt. Dit betekent dat de genoemde meerkosten worden gecompenseerd door een (kleine) vermindering van de lesinzet. Daar de ene school in de prognose groeit en de andere school licht krimpt wordt er straks meer van docenten gevraagd rond mobiliteit.

De prognose van exploitatieoverschotten geeft de stichting voldoende speelruimte om de huisvestingskosten indien nodig te verhogen. Toen de begroting 2018 is opgesteld was de nieuwe versie van het Meerjaren Onderhoudsplan (MOP) nog niet beschikbaar. In dit plan zijn de gemiddelde onderhoudskosten over een periode van 10 jaar begroot op een bedrag van € 24 de m2. De totale dimensie van de onderwijsgebouwen ligt rond de 18.500 m2 bruto vloeroppervlakte. Hiervoor zou de stichting de komende jaren een bedrag van € 444.000 per jaar moeten vrijmaken. In de meerjaren begroting ligt het opgenomen bedrag per jaar net iets boven de € 300.000. Er is nog de nodige onzekerheid rond de huisvesting voor het RSC en de ARH en ook is het niet helemaal duidelijk hoe de nieuwe huisvestingsverordening van de gemeente Amsterdam uitpakt. Ook loopt er in Amsterdam een grote aanvraag rond terugkoop van m2 door de gemeente.

De overige overheidsbijdragen (gemeentelijke subsidies en samenwerkingsverbanden) zijn als baten vanaf 2019 behoedzaam begroot. Dat is omdat er veel onzekerheid is over de ontwikkeling van deze projectmatig ingestoken baten. Op basis van soberheid en doelmatigheid in de huishouding van de scholen is deze terugval van de baten op te vangen. Ook dit is alleen mogelijk door versobering van het onderwijsaanbod en een verhoging van de gemiddelde groeps grootte.

De weergegeven overschotten op de exploitatie van 2018 t/m 2020 bieden voldoende speelruimte om de onzekerheid rond de continuïteit van de baten op te vangen.

B. Overige rapportages

B.1 Risicoparaagraaf (intern risicobeheersings- en controlesysteem)

In deze paragraaf besteden we conform de nieuwe eisen inhoudelijk aandacht aan het risicobeheer van de organisatie.

Wie zijn er betrokken bij het identificeren van de risico's?

De bestuurder, rectoren (in het platform) en de financiële administratie zijn betrokken bij het identificeren van de risico's.

Wie geeft er invulling aan de beheersing van de risico's?

De bestuurder en rectoren (MT) geven invulling aan de beheersing van de risico's.

De schoolleiders monitoren via het managementinformatiesysteem (mijngroenendijk.nl) in hoeverre zij binnen de financiële en formatieve begroting blijven. Het bestuursbureau en de administraties adviseren en ondersteunen schoolleiders bij de aanpak van knelpunten en beteugelen van risico's.

Hoe wordt de RvT geïnformeerd?

De bestuurder doet verslag aan de RvT met een kwartaalrapportage die zowel financieel cijfermatig, als inhoudelijk is: resultaten van de scholen en kwaliteitsbeleid.

Over welke risico's wordt de RvT geïnformeerd?

De RvT wordt geïnformeerd over de volgende risico's:

- formatie: budgetoverschrijding regulier en (langdurige) vervangingen
- formatie: ziekteverzuimbeleid en lang- en kortdurend verzuim (kengetallen)
- bouw en renovatieplannen
- uitbreidingsplannen in verband met leerlingengroei
- onvoorziene calamiteiten waarbij het weerstandsvermogen moet worden aangesproken (zoals rechtszaken)
- groei en krimp leerlingenaantallen
- examenresultaten en doorstroom van leerlingen.

Hoe verhouden de risico's met de doelstellingen van de organisatie?

Het vrijeschoolonderwijs biedt een uitgebreider lespakket aan dan bekostigd wordt vanuit het rijk. Het uitgebreidere lespakket heeft ook huisvestingsconsequenties zoals meer lokalen, ambachtslokalen etc. Het risico bestaat dat deze meerkosten niet voldoende kunnen worden afgedekt, waardoor onvoldoende recht gedaan kan worden aan de eigenheid van de scholen.

Hoe worden de risico's bepaald?

Risico's worden bepaald door de kans dat een situatie ontstaat waarbij sprake is van een bepaalde ongewenste gebeurtenis en de negatieve impact die de gebeurtenis heeft op de continuïteit van de school en de stichting. Daarbij geldt dat de grootste risico's aan de orde zijn bij situaties waarvan je niet weet dat ze zich kunnen voordoen.

Hoe is het proces ingeregeld en op welke termijn zijn rapportages beschikbaar?

Kwartaalrapportages geven aan of het budget wordt overschreden, kengetallen rond verzuim worden toegelicht. Bij het opstellen van de (meer)jarenbegroting worden knelpunten gesignaleerd en mogelijke oplossingen verkend.

Hoe worden risico's meegenomen in de besluitvorming?

Bij het proces van de ontwikkeling van nieuw beleid, bij het wegen van kansen voor nieuwe vormen van onderwijsaanbod en bij de keuze voor investeringen en het aangaan van meerjarige verplichtingen, betreft de schoolleiding de bestuurder vooraf aan het moment dat de besluitvorming plaatsvindt. De bestuurder of een vertegenwoordiger van de bestuurder houdt met de schoolleiding de mogelijke en onbedoelde (bij)effecten van een besluit tegen het licht.

Hoe is de cultuur in de organisatie om te praten over risico's en tegenvallers?

De toegankelijkheid van de bestuurder en het bestuursbureau en de schaal waarop de stichting opereert bepaalt de cultuur waarbinnen risico's tegen het licht worden gehouden zonder dat dit tot storingen leidt. De transparantie van de toegepaste systemen maken dat tegenvallers en risico's makkelijk aan het licht komen. Er is bij besluitvorming sprake van voldoende openheid, navolgbaarheid en controleerbaarheid.

Hoe worden tegenvallers geëvalueerd?

Op directie- en RvT-niveau.

Hoe bewaakt de organisatie de veranderingen in de risico's gedurende de tijd?

Het bewaken van risico's en het herkennen van nieuwe risico's doen we door het verhogen van het risicobewustzijn van medewerkers. Iedere medewerker is verantwoordelijk voor het signaleren van risico's die binnen diens uitvoerende werkzaamheden liggen. De verantwoordelijkheid voor het hanteren van risico's leggen we waar tegelijk de verantwoordelijkheid voor de betreffende activiteit of proces ligt. Het bestuursbureau werkt ondersteunend bij het tijdig anticiperen op een risico dat zich aandient door het ontwerpen van beheersmaatregelen. De onderwijsnetwerken in de regio's van de scholen leveren relevante informatie op voor het tijdig identificeren van risico's.

Wat is de betrokkenheid van het bestuur in het risicomanagement binnen de organisatie?

De bestuurder gebruikt de risicoanalyse bij het onderbouwen van bestuurlijke strategische keuzes en bij het bepalen wat de gevolgen zijn als het beoogde effect van de strategische keuze niet bereikt wordt. De bestuurder is direct betrokken bij beheersmaatregelen rond het vermijden, overdragen en accepteren van risico's.

Heeft het toezicht een rol in het vaststellen van het risicobeleid?

De RvT levert feedback op de gepresenteerde risicoanalyse en de betekenis daarvan voor de strategische keuzes die gemaakt worden.

B.2 Risicoparagraaf (belangrijkste risico's en onzekerheden)

De onderstaande risico's zijn aan de orde maar kunnen met algemene beheersmaatregelen verminderd worden:

Daling van leerlingen

Een daling van leerlingen, vanwege scherpere marktwerking (nieuwe initiatieven voor Vrije scholen en ander vernieuwingsonderwijs), overaanbod van scholen, krimpend aanbod van leerlingen in de regio, een negatief oordeel van de inspectie, of een incident dat in de media wordt uitgemeten, is een risico met een behoorlijke kans dat dit zich voordoet en een forse impact op de organisatie. Dit risico wordt in financiële zin getemd door de schil van tijdelijke dienstverbanden en contract medewerkers (uitzend/payroll). Hierdoor heeft elke school de flexibiliteit om in korte tijd de inzet van medewerkers af te stemmen op de (dalende) onderwijsvraag.

Afwijkende bekostiging

Stijgende personele kosten door nieuwe cao-afspraken, of de stijging van premies, die onvoldoende gecompenseerd worden door aanpassingen in de bekostiging. Door betrokkenheid bij de VO-raad willen we hierop kunnen anticiperen. Om de eventuele gevolgen hiervan op te vangen hebben we de GPL op de scholen licht naar boven bijgesteld.

Vervanging langdurig zieken

Binnen een kleine stichting kunnen enkele langdurig zieke medewerkers al een relatief forse schadelast betekenen. Dit risico beheersen we door kader stellende eisen aan scholen op te leggen m.b.t. de ondergrens van reservering van formatie voor ziektevervanging.

Kosten beëindiging arbeidsovereenkomsten

De onvoorziene kosten voor de afwikkeling van arbeidsgeschillen en mogelijk gedwongen vertrek van medewerkers vormen een serieus risico. Dit risico verminderen we door nauwe samenwerking met onze juridische specialist.

Onvoldoende beheersing van de kwaliteit in de administratieve processen

De afgelopen jaren zijn de eisen, die op basis van wet en regelgeving aan de administratieve organisatie gesteld worden, steeds verder verscherpt. De verschillende toezichthouders intensiveren hun controle en sanctioneren bij onvoldoende uitvoering. We hebben in dit verband gekozen voor een nauwe samenwerking met Groenendijk administratie en we selecteerden IJburg accountants als nieuwe partner. Onze opdracht aan hen is om ons scherp te houden in wat goed gaat en wat niet en ons te adviseren over maatregelen die we kunnen nemen die passen bij de schaal waarop de stichting werkt.

Fiscale risico's

Vanuit het bestuursbureau wordt de ontwikkeling van fiscale wet- en regelgeving nauwlettend gevolgd.

Renterisico

Het renterisico is beperkt. Het risico wordt met name gelopen over geleend geld en dit is voor de stichting van minder belang. Er zijn spaarrekeningen, op deze marktrente hebben we geen invloed. De rente wordt conservatief begroot.

Liquiditeitsrisico (het risico dat de stichting niet aan haar verplichtingen kan voldoen)

De risico's zijn beperkt omdat de overheid op basis van het kasstelsel financiert. Bovendien is de kaspositie van de stichting goed: er zijn voldoende liquide middelen. Een risico kan ontstaan als de toegezegde financiering van bouwplannen achterloopt op de te betalen rekeningen hiervoor. Het voorfinancieren van de leerlingengroei (formatie schooljaar t.o.v. subsidie kalenderjaar) moet niet onderschat worden. Tot nu toe is dit oplosbaar gebleken en wordt er voldoende extra begroot.

Kredietrisico

De stichting heeft voldoende eigen vermogen en liquiditeit en heeft geen kredietlijnen te onderhouden en te bewaken.

Treasury

In 2015 zijn alle beleggingen van GGCA verzilverd.

ARH heeft effecten bij Triodosbank, tevens hebben zij een lening ontvangen (voor aanpassing schoorsteen), deze is in 2018 terugbetaald.

Inschatting belangrijkste risico's 2017-2020 voor onze organisatie:

Risico	€	beheersing
Haarlem nieuwbouw Belgielaan - Duitslandlaan	600.000	Een deel van de Haarlemse algemene reserve (€ 600.000) is bestemd voor eigen bijdrage (naast de gemeente subsidie van € 12.000.000). Het risico betreft bijkomende kosten, die nu nog niet bekend zijn, maar noodzakelijk blijken gedurende het (ver)bouwproces.
Personeel: Transitievergoedingen/beëindigingsovereenkomsten	200.000	Nu nog niet opgenomen in begroting. De 25% eigen bijdrage WW uitkeringen bedraagt circa € 21.000,- per jaar (2017). HRM specialist inzetten voor schadelast beperking
Personeel: Docenten lopen weg	750.000	Door de relatief lagere GPL (eigen maatwerfunctiemix) is er nu ruimte mogelijk voor kleinere lesgroepen en extra vakken. De krappe arbeidsmarkt vraagt om hoger ingeschaalde docenten, docenten in tekortvakken kunnen LC of LD vragen. Hierdoor komen onze zittende docenten niet meer in aanmerking voor promotie. Aanpassing personeelsbeleid betreffende functiemix van functiemixwaarde 50 naar functiemixwaarde 100
Wijziging in de bekostiging LWOO Amsterdam, Haarlem	500.000	De bekostigingssystematiek LWOO leerlingen kan voor Amsterdam en Haarlem in de toekomst gewijzigd worden. Wanneer is nog niet duidelijk, consequenties idem. Tevens is het mogelijk dat de regels rond indicatiestelling worden aangepast en het aantal geïndiceerde LWOO leerlingen fors daalt
Maximeren vrijwillige ouderbijdrage	300.000	Nu worden ouderbijdragen ingezet om extra vrijeschoolactiviteiten te kunnen realiseren. Gemeente Amsterdam heeft aangekondigd de ouderbijdragen te willen maximeren. Als die trend landelijk wordt doorgevoerd kan dit een risico vormen voor onze extra activiteiten. We hebben besloten om in Haarlem en Amsterdam de donaties via de steunstichtingen te laten lopen.

ICT Onvoorziene bijkomende kosten	300.000	Er is een stevig budget uitgetrokken voor een geharmoniseerde basisinrichting voor ICT op alle vestigingen. Er wordt de komende jaren geïnvesteerd in hardware, software en personeel. Het is mogelijk niet toereikend om alle onvoorziene bijkomende kosten te dekken. De afhankelijkheid van ICT voor de continuïteit van het onderwijs neemt toe. Dit betekent dat de beheerskosten van de ICT voorzieningen ook toenemen. Hoe groot die toename is blijft nog even onzeker.
---	---------	---

Steunstichtingen / verbonden partijen

Er zijn diverse stichtingen gelieerd aan onze stichting:

1. Amsterdamse Stichting voor Rudolf Steiner Pedagogie;
2. Stichting Vrije School Onderwijs Haarlem;
3. St. Dordengelden Kunstreizen Geert Groote School;

De eerste twee stichtingen hebben tot doel het in stand houden van het vrijeschoolonderwijs; daartoe innen zij bijdragen van betrokken ouders; deze bijdragen worden gedoneerd aan de Stichting voor Voortgezet Vrijeschoolonderwijs Noord-Holland en aan een niet aan deze stichting gelieerde stichting. De derde stichting beheert/beheerde een spaarrekening die door ouders werd gebruikt voor het enige jaren vooruit sparen voor de kunstreis van de elfde/twaalfde klassen.

De stichtingen presenteren hun eigen jaarrekening en jaarverslag. Er is geen sprake van consolidatie op basis van omvang (te verwaarlozen belang).

De toekomst in financiële zin

De meerjarenbegroting vanaf 2018 laat een positief resultaat zien. De stichting opereert vanuit een gezonde basis. Vanuit een scherp kostenbewustzijn en aandacht voor kosteneffectiviteit beoordelen we maatregelen en beleid op het niveau van de stichting en het niveau van de scholen. Daarbij geldt dat de scholen ook het afgelopen jaar hebben laten zien dat zij verantwoord omgaan met de beschikbare middelen. Zo zijn er in Amsterdam grote stappen gezet om de structurele tekorten terug te dringen, zonder de kwaliteit van het onderwijs aan te tasten.

We zien de financiële toekomst van de stichting met vertrouwen tegemoet.

B.3 Bericht van de Raad van Toezicht

De Raad van Toezicht (verder te noemen RvT) is trots op de Vrije scholen van de Stichting voortgezet vrijeschool onderwijs Noord Holland. Er is in 2017 verder gewerkt aan de kwaliteit van het Vrijeschool onderwijs en de ontwikkeling van de organisatie. Daarbij zijn mooie resultaten geboekt en er staat een stevige organisatie die wil bouwen aan goed vrijeschool onderwijs.

Het kader voor de Stichting voor Voortgezet Vrijeschoolonderwijs Noord-Holland is de Code Goed Onderwijsbestuur. De RvT is aangesloten bij de Vereniging van Toezichthouders in Onderwijsinstellingen (VTOI).

De RvT vergadert roulerend op de locaties en heeft voorafgaand aan de vergadering een ontmoeting met de (con)rector van de locatie. Er was ook een ontmoeting met de Medezeggenschapsraad.

Besluiten en toezichthoudende activiteiten

De RvT heeft in 2017 allereerst uitvoering gegeven aan haar permanente taken:

- toezicht op de algemene gang van zaken;
- de Jaarverslaggeving 2016 en de goedkeuring ervan;
- de Begroting 2018 en de goedkeuring ervan;
- de werkgeverstaak voor de bestuurder;

De belangrijkste onderwerpen tijdens de vergaderingen van de RvT waren:

- De financiën
- De onderwijskwaliteit
- De situatie op de Adriaan Roland Holtschool (vertrek van de rector en de bouw)
- De bouw in Haarlem
- De goedkeuring van het Treasurystatuut op grond van art. 4.9 van het Huishoudelijk reglement van de RvT
- Het bestuur en de governance van de steunstichtingen
- De goedkeuring van het schoolplan en strategisch plan 2017-2022
- De goedkeuring van de statutenwijziging omtrent vergoeding en samenstelling RvT.
- Werkgeversrol ingevuld voor de bestuurder.
- Jaarplan bestuur 2017-2018 vastgesteld

In het verslagjaar 2017 heeft de RvT vijf keer vergaderd, in januari, maart, juli, oktober en december. Tijdens de vergaderingen was de bestuurder over het algemeen aanwezig. In januari vergaderde de RvT zonder de bestuurder en hield de RvT haar zelfevaluatie met een extern begeleider. Daaruit is het toezichtplan 2017 voortgekomen. Speerpunten uit het toezichtplan zijn: het verduidelijken van de rolverdeling tussen de RvT, het bestuur en de rectoren, sturing op onderwijskwaliteit, inhoudelijke focus en leren over de eigen rol.

De code goed bestuur geeft aan dat de functie van de accountant eens in de vijf jaar aanbesteed (opnieuw) dient te worden. De RvT besloot voor 2018 een nieuwe aanbesteding te doen en in 2018 drie offertes op te gaan vragen.

Deskundigheidsbevordering in 2017 van de RvT vindt plaats via VTOI bijeenkomsten die de leden bezocht hebben. De voorzitter heeft een deel van de leergang over leadership voor commissarissen bij Ernst & Young bezocht, het nieuwe lid heeft ze allemaal bezocht. Daarnaast heeft de RvT stilgestaan bij en gereflecteerd op het eigen functioneren in januari onder leiding van een extern adviseur.

Klokkenluidersregeling en klachten

Er is in 2017 gebruik gemaakt van de klokkenluidersregeling. De melding was ongegrond en gemelde onregelmatigheden zijn als klacht behandeld.

De RvT heeft in 2017 enkele klachten ontvangen waarbij klager zich wou beroepen op de klokkenluidersregeling. Deze zijn door de RvT in behandeling genomen als interne klacht omdat het maatschappelijk belang niet direct in het geding was. Een deel van de klachten was ongegrond, een deel is ter afdoening neergelegd bij de het college van bestuur.

Onderwijscommissie

De onderwijscommissie bestond in 2017 uit twee leden: Ed Taylor (sinds maart '17) en Michel Dingarten (vz).

De taken van de Onderwijscommissie betreffen:

1. het voorbereiden van het gesprek met de rector op locatie vooraf aan elk RvT;
2. het toezicht op de kwaliteit en de antroposofische signatuur van het onderwijs.

In 2017 lag de focus op:

- de lange termijn visie en strategie ontwikkeling;
- het op orde brengen van de basis (het secundaire proces);
- het verbeteren van de kwaliteit van het onderwijs;
- het (door)ontwikkelen van het vrije school onderwijs (vernieuwingsslag);
- het uit de wind houden van de rectoren en het bestuur (inspectiekader).

Bij het toezicht op de kwaliteit en antroposofische signatuur van het onderwijs lag de focus op het toezicht op het verbetertraject van de vestiging in Amsterdam. Geconstateerd kan worden dat de stichting op alle niveaus veel energie steekt in een concreet verbetertraject dat zich name richt op de verbetering van de didactiek en methodiek. Na het inspectiebezoek in juni is het toezicht helaas verlengd. Complicerende factor voor de doorontwikkeling van de kwaliteit is de verandering van het inspectie toezicht kader waarin o.a. differentiatie van onderwijs nog zwaarder zal gaan wegen. Een ander complicerende factor betreft de cultuur en opvattingen van sommige leraren ten aanzien van de inspectie in relatie tot het eigen handelen. Over dit laatste heeft de onderwijscommissie de bestuurder verschillende adviezen meegegeven. De voortgang op de kwaliteitsontwikkeling is verder een vast agendapunt in het overleg tussen RvT en bestuurder.

Vanuit de signatuur, maatschappelijk positionering en doorontwikkeling van het voortgezet vrije school onderwijs is geadviseerd het creatieve element dat traditioneel goed geborgd is in de kunstvakken waar mogelijk te versterken in de bèta vakken. Dit advies is overgenomen in het schooljaarplan.

Auditcommissie

Twee leden vanuit de RvT vormen de auditcommissie Financiën, die minimaal tweemaal per jaar bijeen komt. De auditcommissie besprak met name de begroting, de jaarrekening en de tussentijdse rapportages en de mate van in control zijn van de organisatie. In 2017 is de auditcommissie ook bijeen geweest om te spreken over de procedure voor het werven van de nieuwe accountant 2018. In juni is het jaarverslag en het rapport van bevindingen van de accountant door de auditcommissie besproken met de accountant en de bestuurder. In het najaar is de begroting besproken ter voorbereiding op het goedkeuren van de begroting. Medio 2017 is de school geconfronteerd met een overschrijding op de bouw van Bergen. De RvT heeft de bestuurder gevraagd om een feitenonderzoek te doen, passende maatregelen te treffen en verbeteringen door te voeren in de organisatie om in control te komen. Dit is naar tevredenheid opgepakt.

Bouwcommissie

De bouwcommissie heeft zich in de loop van 2017 vooral bezig gehouden met de overschrijding van het bouwbudget voor het Adriaan Roland Holtschool. Uit een reconstructie van de feiten is gebleken, dat zowel de coördinatie als de communicatie rond het project niet afdoende waren geregeld. Gelukkig is het renovatieproject toch in december 2017 tot een goed einde gekomen. Voor het in 2018 te starten nieuwbouwproject van het Rudolf Steinercollege in Haarlem zal van de kant van de RvT meer directe betrokkenheid aan de orde zijn. Daarover zijn de afspraken inmiddels gemaakt door vanuit de RvT een bouwcommissaris te benoemen.

Remuneratiecommissie

De remuneratiecommissie bestaat uit de voorzitter en de secretaris en is vier keer bijeen geweest.

In februari heeft zij de zelfevaluatie besproken en vooruitgeblikt op de gesprekken van het te werven lid RvT. In april heeft zij de statutenwijziging en het eigen reglement besproken en voorbereid voor de RvT vergadering. In oktober heeft de commissie het jaarlijks gesprek met de bestuurder gehouden.

Samenstelling raad

De leden van de RvT zijn integraal verantwoordelijk voor het functioneren van de RvT. Elk lid van de RvT heeft daarnaast specifieke aandachtsgebieden toebedeeld gekregen in commissieverband.

De RvT heeft statutair vijf leden. Gedurende het verslagjaar hebben zich wijzigingen in de samenstelling van de RvT voorgedaan: Hans Lap is met ingang van januari 2017 geen lid meer. In samenwerking met de MR is Ed Taylor benoemd als nieuw lid RvT.

De samenstelling en portefeuillevverdeling was in 2017 als volgt:

Naam en functie	Aantreden – aftreden	Commissie , aandachtsgebied	Nevenfuncties
Wieneke Groot - voorzitter	Juni '15 – juni '19	Remuneratie	• Bestuurslid VU vereniging • Bestuurslid Antroposana • Bestuurslid coöperatie De Nieuwe Band • Lid RvT stichting Pallas • Eigenaar Groot in Advies
Mariëll Visbeen - vicevoorzitter	Juni '15 – juni '19	Auditcommissie, bouwcommissie	• Lid CvB - ROC TOP Amsterdam
Annet van den Elzen - secretaris	Juni '15 – juni '19	Remuneratie	• Juridisch adviseur bij FNV • Lid RvT Rechtswinkel Best
Michel Dingarten - lid	Feb 2012 – feb 2016 Feb 2016 – feb 2020	Onderwijscommissie, Auditcommissie	• Directeur Instituut voor Veiligheid en het Institute for ICT - Hogeschool Utrecht • Kwartiermaker Associate Degree Academy Hogeschool Utrecht Amersfoort
Ed Taylor - lid	Mrt 2017- mrt 2021	Onderwijscommissie, bouwcommissie	• Lid Raad van Toezicht Stichting VSNON • Bestuurslid uitgeverij Pentagon, Amsterdam • En: grootvader

Honorering bestuurder en leden RvT

De bestuurder is in 2017 gehonoreerd naar analogie van de CAO voor bestuurders in het Voortgezet Onderwijs en binnen de normen van de WNT. De bestuurder had in 2017 geen nevenfuncties.

De vergoedingen voor de leden RvT is binnen de richtlijnen van het VTOI en WNT.

Onafhankelijkheid van het toezicht

De leden van de RvT hadden in 2017 geen nevenfuncties (bij andere onderwijsinstellingen of aan de stichting of vestigingen toeleverende bedrijven en organisaties) die onverenigbaar zijn met de rol van onafhankelijk toezichthouder.

De RvT ontvangt voor zijn toezicht niet alleen informatie van de bestuurder. De RvT heeft in 2017 voor zijn toezicht en overleg met de bestuurder ook gebruik gemaakt van:

- de rapportages en correspondentie van en met de Inspecteur voor het Onderwijs;
- een uitgebreid verslag van de accountant;
- verslagen van het platformoverleg van de Bestuurder met de Rectoren;
- rechtstreeks informatie van rectoren en medewerkers van de Stichting;
- Jaarlijkse bezoeken van de RvT aan de vestigingen;
- Daarnaast heeft de RvT i.c. de voorzitter ook buiten de formele vergaderingen om maandelijks met het College van Bestuur van gedachten gewisseld.

B.3 Jaarverslag medezeggenschapsraad

Stichting voor Voortgezet Vrijeschoolonderwijs Noord-Holland
Bergen, 6-4-2018

MR-bezetting

De MR heeft te maken gehad met een groot aantal mutaties. Kitty Groot is met ingang van dit schooljaar interim teamleider voor de 11^e en 12^e klas in Bergen. Met haar aantreden in de schoolleiding van Bergen kon zij niet langer het voorzitterschap van de MR vervullen. Hetzelfde geldt voor Holden Liestro die in Haarlem is aangesteld als teamleider. Met Holden verloor de MR een ervaren lid.

Door allerlei omstandigheden zijn verder afgetreden:

- Brechje Asselbergs, Marjolein Hogewoning, Jacqueline Slichter, Ellen Swart en Noortje Jonker.

Na een wervingsproces is de huidige samenstelling:

- Bergen: Mirjam Nijdam (ouder), Thijs Dapper (secretaris)(OP), Dick Ernste (ouder), Manoeska de Groot (OP)
- Amsterdam: Joris Boermans (OP), David Mulder (OP), Anita Werner (ouder), Lars Jonk (ouder)
- Haarlem: Brigitte Parot (ouder), Eloy Bruins (OP), Shanty de Visser (OP), Katrien Nicolaas (ouder)

Shanty de Visser is vanaf half april 2018 voorzitter van de MR.

Onderwerpen en aandachtspunten

De MR heeft in een groot aantal onderwerpen kunnen meepraten. In de nieuwe samenstelling hoopt de MR meer proactief te kunnen zijn in het bepalen van een agenda. We gaan komende tijd een richting bepalen en ook met de bestuurder in overleg over toezicht en medezeggenschap.

Een voorbeeld van een punt waarover de MR wil meepraten is het beleid rond het periodeonderwijs. Deze organisatie zorgt ervoor dat mensen op school een kleine aanstellingen hebben, maar wel worden geacht vijf dagen op school te zijn. Hoe gaat de stichting er voor zorgen dat de aanstellingsomvang van het OP wordt vergroot? Dit onderwerp gaat over het personeelsbeleid, maar ook over het pedagogisch beleid.

Missie / Visie

Het gesprek tussen RvT, MR en platform over de missie en de visie van de school is in gang gezet. De bijeenkomst in april 2018 zal verder gaan over toezicht en medezeggenschap.

Namens de Medezeggenschapsraad
Thijs Dapper
secretaris

Namen en adressen

Algemeen postadres van de Stichting voor Voortgezet Vrijeschoolonderwijs Noord-Holland:
VVNH
Postbus 77779
1070 LJ Amsterdam

Adriaan Roland Holtschool
Rector: Mark Sorée
Loudelsweg 38
1861 TG Bergen NH
072 5897219

Geert Groote College Amsterdam
Rector: Jan Smid
Fred. Roeskestraat 84
Postbus 77779
1070 LJ Amsterdam
020 5745830

Rudolf Steiner College Haarlem
Rector: Jos Reckman
Engelandlaan 2
2034 NA Haarlem
023 5361378

Bestuur
Dhr. W.J. Brouwer

Raad van Toezicht
Mw. B.W. Groot (voorzitter)
Mw. M. Visbeen (vice voorzitter)
Mw. A. van den Elzen (secretaris)
Dhr. M. Dingarten (lid)
Dhr. E. Taylor (lid)

IDU-gegevens per vestiging

Adriaan Roland Holtschool

		IDU gegevens 2017										School: VVNH										16TS03									
		Vestiging: Adriaan Roland Holtschool Bergen																													
		tijdens de cursus		eind cursus vertrokken		examen klassen						Verplaatsingen tot 1/10/2017																			

Toelichting op de IDU tabel.

We volgen hierboven de leerlingen die op 1 oktober 2016 in de 4 havo klassen zitten; dat zijn er 133: dat zie je links in de tabel. Vervolgens staan er de aantallen leerlingen die tussen 1 oktober 2016 en 1 augustus 2017 zijn gekomen (5 instroom) en zijn vertrokken (5 uitstroom); dan komen de leerlingen die aan het eind van de cursus zijn vertrokken (3 met en 11 zonder overgangsbewijs); daarna staan er de leerlingen die de school verlaten met of zonder diploma (niet relevant in klas 4). Dikgedrukt staan nu de leerlingen die op 1 augustus 2017 nog op de school zitten: 119.

Vervolgens zien we in het tweede deel van de tabel, waar de leerling in het nieuwe schooljaar zit. Horizontaal zie je naar welke afdeling/ klas een leerling gaat: 72 naar 4 havo en 47 naar 5 havo, zie je helemaal onderaan hoeveel leerlingen er in 4 havo zitten op 1 oktober 2017: 5 leerlingen uit 4 vmbo t, 49 uit 3 havo en 72 uit 4 havo 1 uit 3 vwo, 7 uit 4 vwo, er is geen externe instroom: samen 134.

Lijst van afkortingen

Afkortingen

ARH	Adriaan Roland Holtschool (Bergen)
C(S)E	Centraal (schriftelijk) Eindexamen
fte	full time equivalent (1 fte = 1 volle baan)
GGCA	Geert Groote College Amsterdam
ICT	Informatie- en Communicatie Technologie
IDU	In-, door- en uitstroomgegevens
IVO	Individueel Voortgezet Onderwijs
MR	Medezeggenschapsraad
MT	Management team; directie en teamleiders van één locatie tezamen
OOP	Onderwijs Ondersteunend Personeel
OP	Onderwijzend Personeel
PTA	Programma van Toetsing en Afsluiting
RvT	Raad van Toezicht
ROC	Regionaal opleidingscentrum
RSC	Rudolf Steiner College Haarlem
SE	Schoolexamen
SWV	Samenwerkingsverband
Vavo	Voortgezet Algemeen Volwassenenonderwijs
VMR	Vestigingsmedezeggenschapsraad
VO	Voortgezet Onderwijs
VSO	(stichting) Vrije School Onderwijs Haarlem
VSV	Voortijdig School Verlaters
ZAT	Zorgadviesteam

Jaarrekening 2017

Stichting voor Voortgezet Vrijeschoolonderwijs Noord-Holland

Inhoudsopgave jaarrekening

Balans per 31 december 2017	43
Staat van baten en lasten over 2017	44
Kasstroomoverzicht over 2017	45
Grondslagen voor de jaarrekening	46
Toelichting op de balans 2017	48
Niet uit de balans blijvende rechten en verplichtingen	49
Toelichting op staat van baten en lasten over 2017	51
Overige gegevens	54
Controleverklaring	56
Gegevens over de rechtspersoon	60

Stichting voor Voortgezet Vrijeschoolonderwijs Noord-Holland

Stichting voor Voortgezet Vrijeschoolonderwijs Noord-Holland Jaarrekening 2017

Balans per 31 december 2017
(na resultaatbestemming)

1	ACTIVA	31-12-2017	31-12-2016
	Vaste activa		
1.1	Materiële vaste activa	3.594.157	3.361.000
		<u>3.594.157</u>	<u>3.361.000</u>
	Vlottende activa		
1.2	Vorderingen	517.445	385.053
1.3	Effecten	6.560	6.329
1.4	Liquide middelen	4.587.403	6.872.958
		<u>5.111.408</u>	<u>7.264.340</u>
	Totaal activa	<u>8.705.565</u>	<u>10.625.340</u>
2	PASSIVA	31-12-2017	31-12-2016
2.1	Eigen vermogen	5.003.559	4.836.568
2.2	Voorzieningen	1.090.379	833.640
2.3	Kortlopende schulden	2.611.627	4.955.132
	Totaal passiva	<u>8.705.565</u>	<u>10.625.340</u>

Stichting voor Voortgezet Vrijeschoolonderwijs Noord-Holland

Stichting voor Voortgezet Vrijeschoolonderwijs Noord-Holland
Jaarrekening 2017

Staat van baten en lasten over 2017

		2017	Begroting 2017	2016
3	Baten			
3.1	Rijksbijdragen	19.187.038	18.558.200	17.457.356
3.2	Overige overheidsbijdragen	141.231	92.000	202.167
3.3	Baten in opdracht van derden	421.600	332.000	350.633
3.4	Overige baten	768.146	730.900	715.240
	Totaal baten	20.518.015	19.713.100	18.725.396
4	Lasten			
4.1	Personele lasten	16.291.836	16.013.200	15.050.939
4.2	Afschrijvingen	427.945	443.500	397.554
4.3	Huisvestingslasten	1.570.065	1.205.000	1.203.562
4.4	Overige lasten	2.066.266	1.984.700	2.186.675
	Totaal lasten	20.356.112	19.646.400	18.838.730
	Saldo baten en lasten	161.903	66.700	-113.334
5	Financiële baten en lasten	5.088	7.000	25.169
	Resultaat	166.991	73.700	-88.165

Stichting voor Voortgezet Vrijeschoolonderwijs Noord-Holland

Stichting voor Voortgezet Vrijeschoolonderwijs Noord-Holland
Jaarrekening 2017

Kasstroomoverzicht over 2017

	2017	2016
Kasstroom uit operationele activiteiten		
Saldo Baten en Lasten (incl. bijzondere lasten)	161.903	-113.334
Aanpassingen voor:		
- Afschrijvingen	427.945	397.554
- Mutaties voorzieningen	256.739	106.218
Veranderingen in vlottende middelen:		
- Vorderingen	-132.392	818.054
- Schulden	-2.343.505	-650.868
- Effecten	-231	-301
	-1.791.444	670.657
Kasstroom uit bedrijfsoperaties	-1.629.541	557.323
Ontvangen interest	5.088	25.169
Betaalde interest	-	-
Totaal kasstroom uit operationele activiteiten	-1.624.452	582.492
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		
Investerings in materiële vaste activa	-661.103	-287.120
Desinvesteringen in materiële vaste activa	-	-
Overige investeringen in financiële vaste activa	-	-
Totaal kasstroom uit investeringsactiviteiten	-661.103	-287.120
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		
Investeringsubsidies	-	107.323
Totaal kasstroom uit financieringsactiviteiten	-	107.323
Mutatie liquide middelen	-2.285.558	402.693
Eindstand liquide middelen	4.587.400	6.872.958
Beginstand liquide middelen	6.872.958	6.470.265
Mutatie liquide middelen	-2.285.558	402.693

Stichting voor Voortgezet Vrijeschoolonderwijs Noord-Holland Jaarrekening 2017

Grondslagen voor de jaarrekening

Algemene informatie

Juridische structuur

De Stichting voor Voortgezet Vrijeschoolonderwijs Noord-Holland bestaat uit drie gelijkwaardig functionerende vestigingen Geert Groote College Amsterdam, Rudolf Steiner College Haarlem en Adriaan Roland Holstschool Bergen, met als administratieve hoofdvestiging het Geert Groote College.

Kernactiviteit

Het verzorgen van onderwijs op basis van de pedagogische beginselen van Rudolf Steiner, resulterend in de afsluitingen IVO-MAVO (VMBO-T), HAVO en VWO.

Toegepaste standaarden

De jaarrekening is opgesteld volgens de Regeling jaarverslaggeving onderwijs. In deze regeling is bepaald dat de bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW en de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving (in het bijzonder RJ 660 Onderwijsinstellingen) van toepassing zijn en met inachtneming van de daarin aangeduide uitzonderingen.

De grondslagen die worden toegepast voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling zijn gebaseerd op historische kosten.

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva

De activa en passiva zijn opgenomen tegen nominale waarde, tenzij anders is vermeld.

De jaarrekening wordt gepresenteerd in euro's, de functionele valuta van de stichting.

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar de stichting zullen toevloeden en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

De opstelling van de jaarrekening vereist dat het bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

Activa

Financiële instrumenten

Financiële instrumenten worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs dan wel reële waarde. Voor de stichting omvatten financiële instrumenten onder meer:

- Debiteuren en overige Vorderingen,
- Effecten,
- Liquide middelen,
- Schulden aan (krediet-) instellingen,
- Crediteuren en overige te betalen posten.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden geactiveerd voor zover de verkrijgings- of vervaardigingsprijs hoger is dan € 1.000. De waardering geschiedt tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs onder aftrek van lineaire afschrijving. De afschrijving is gebaseerd op de economische levensduur. Investeringssubsidies worden zichtbaar in mindering gebracht op de materiële vaste activa.

De afschrijvingspercentages bedragen:

- Gebouwen	2,0 - 3,3%
- overige inventaris en apparatuur	10,0% - 33,3%

Stichting voor Voortgezet Vrijeschoolonderwijs Noord-Holland Jaarrekening 2017

Vorderingen

De vorderingen worden gewaardeerd tegen reële waarde.

Effecten

De effecten worden voor zover deze aan een beurs genoteerd zijn gewaardeerd tegen reële waarde.

Wijzigingen in de reële waarde worden verantwoord in de staat van baten en lasten. Niet beursgenoteerde gekochte leningen en obligaties worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve rentemethode, verminderd met bijzondere waardeverminderingverliezen.

Liquide middelen

De liquide middelen worden gewaardeerd op reële waarde. Indien niets anders is vermeld, staan deze vrij ter beschikking.

Passiva

Eigen vermogen

Onder het eigen vermogen worden de algemene reserve en de bestemmingsreserves gepresenteerd. De algemene reserve bestaat uit de reserves die ter vrije beschikking staan van het Bestuur. Indien een beperktere bestedingsmogelijkheid door de stichting is aangebracht, dan is het aldus afgezonderde deel van het eigen vermogen aangeduid als bestemmingsreserve.

Voorts is binnen het eigen vermogen een onderscheid gemaakt naar publieke en private middelen.

Voorzieningen

Onder de voorzieningen worden de personele voorzieningen, onderhoudsvoorziening en overige voorzieningen gepresenteerd.

Tenzij anders aangegeven worden de voorzieningen opgenomen tegen nominale waarde. Toevoegingen aan voorzieningen vinden plaats ten laste van de staat van baten en lasten. Uitgaven vinden rechtstreeks plaats ten laste van de voorzieningen.

Een voorziening in verband met verplichtingen als bedoeld in artikel 2:374 lid 1, eerste volzin BW wordt uitsluitend opgenomen indien op de balansdatum aan de volgende voorwaarden wordt voldaan:

1. de rechtspersoon heeft een verplichting (in rechte afdwingbaar of feitelijk);
2. het is waarschijnlijk dat voor de afwikkeling van die verplichting een uitstroom van middelen noodzakelijk is; en
3. er kan een betrouwbare schatting worden gemaakt van de omvang van de verplichting.

Uitzondering op voorgaande voorwaarden betreft de voorziening voor groot onderhoud. De toevoegingen aan deze voorziening zijn bepaald op basis van het geschatte bedrag van het groot onderhoud en de periode die telkens tussen de werkzaamheden voor groot onderhoud verloopt, gebaseerd op een meerjarenonderhoudsplan.

Pensioenvoorziening

Voor het personeel van de Stichting zijn de pensioenen ondergebracht bij ABP, een bedrijfstakpensioenfonds.

Deze regeling is te kwalificeren als een toegezegd pensioenregeling.

Deze wordt – overeenkomstig de in de RJ aangereikte vereenvoudiging – in de jaarrekening verwerkt als toegezegde bijdrageregeling. Dit betekent dat de over het boekjaar verschuldigde premies als kosten worden verantwoord. De risico's van loonontwikkeling, prijsindexatie en beleggingsrendement op het fondsvermogen zullen mogelijk leiden tot toekomstige aanpassingen in de jaarlijkse bijdragen aan het pensioenfonds. Deze risico's komen niet tot uitdrukking in een in de balans opgenomen voorziening. Informatie over eventuele tekorten en de gevolgen hiervan voor de pensioenpremies in de toekomstige jaren is niet beschikbaar.

Voorziening personeelsbeloningen

Voor de beloningen welke de stichting verschuldigd is aan het personeel op basis van de arbeidsvoorwaarden gedurende het dienstverband neemt de stichting een voorziening op per balansdatum. Deze voorziening wordt slechts opgenomen indien sprake is van opgebouwde rechten.

Onderhoudsvoorziening

De onderhoudsvoorziening gebouwen is gebaseerd op een meerjarenonderhoudsplan.

Kortlopende schulden

Schulden met een op balansdatum resterende looptijd van ten hoogste één jaar worden aangeduid als kortlopend.

Schulden worden niet gesaldeerd met activa, uitgezonderd de investeringssubsidies.

Kortlopende schulden worden gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs rekening houdend met de effectieve rentemethode.

Overlopende passiva betreffen vooruitontvangen bedragen (waaronder geoormerkte bijdragen) en nog te betalen bedragen terzake van lasten die aan een verstrekken periode zijn toegekend. Van bedragen die voor meerdere jaren beschikbaar zijn gesteld, wordt het nog niet bestede gedeelte op deze post aangehouden. Vrijval ten gunste van de staat van baten en lasten geschiedt naar rato van de besteding.

Grondslagen voor de resultaatbepaling

Met inachtneming van het vorenstaande worden de baten en lasten toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben, met uitzondering van de ouderbijdrage welke worden verantwoord op het moment van ontvangst.

Grondslagen voor het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode.

Stichting voor Voortgezet Vrijeschoolonderwijs Noord-Holland

Stichting voor Voortgezet Vrijeschoolonderwijs Noord-Holland
Jaarrekening 2017

Toelichting op de balans per 31 december 2017

1.1 Materiële vaste activa

		Verkrijgings- prijs t/m 2016	Afschrijvingen/ amortisatie t/m 2016	Boekwaarde 1-jan-17	Invester- ingen 2017	Desinves- teringen 2017	Afschrij- vingen 2017	Amortisatie subsidiës 2017	Boekwaarde 31-dec-17
1.1.1	Gebouwen en terreinen	3.094.314	765.066	2.329.248	338.404	-	132.294	-	2.535.358
1.1.2	Inventaris en apparatuur	3.285.792	2.026.437	1.259.355	327.438	-	321.762	-	1.265.031
	vaste activa	6.380.106	2.791.503	3.588.603	665.842	-	454.056	-	3.800.389
	Gebouwen	4.739		4.739	-4.739				-
	Investeringssubsidie inventaris	-439.569	207.227	-232.342	-	-		26.110	-206.232
	Investeringsubsidiës	-434.830	207.227	-227.603	-4.739	-	-	26.110	-206.232
	Totaal vaste activa	5.945.276	2.998.730	3.361.000	661.103	-	454.056	26.110	3.594.157

1.2 Vorderingen

		2017	2016
1.2.1	Vorderingen op gelieerde instellingen	12.629	16.095
1.2.2	Overige vorderingen	114.453	20.613
1.2.3	Overlopende activa	390.363	348.344
	Totaal vorderingen	517.445	385.052
	Uitsplitsing overlopende activa		
1.2.3.1	Vooruitbetaalde kosten	161.064	102.669
1.2.3.2	Verstrekte voorschotten	5.144	20.084
1.2.3.3	Overige overlopende activa	224.155	225.591
	Totaal overlopende activa	390.363	348.344

De overige overlopende activa bestaat hoofdzakelijk uit nog te ontvangen ouderbijdragen, NOA scholingsbeurs en Rijkssubsidiës

1.3 Effecten

		Marktwaa- rde 31-12-2016	Waarde- mutaties 2017	(Des)inves- teringen 2017	Marktwaa- rde 31-12-2017
1.3.2	Effecten	6.329	231	-	6.560
		6.329	231	-	6.560

1.4 Liquide middelen

		31-12-2017	31-12-2016
1.4.1	Kasmiddelen	17.922	4.192
1.4.2	Banken	959.060	520.121
1.4.3	Spaarrekeningen	3.610.421	6.348.645
		4.587.403	6.872.958

Stichting voor Voortgezet Vrijeschoolonderwijs Noord-Holland

Stichting voor Voortgezet Vrijeschoolonderwijs Noord-Holland Jaarrekening 2017

Toelichting op de balans per 31 december 2017 (vervolg)

2 PASSIVA

2.1 Eigen vermogen

		Stand per 1-1-2017	Bestemming expl. Saldo 2017	Overige mutaties 2017	Stand per 31-12-2017
2.1.1	Algemene reserve (publiek)	215.591	-	-	215.591
2.1.2	Bestemmingsreserve (publiek)	2.672.850	166.991	-	2.839.841
2.1.3	Bestemmingsreserve (privaat)	1.948.127	-	-	1.948.127
	Totaal eigen vermogen	4.836.568	166.991	-	5.003.559

2.2 Voorzieningen

		Stand per 1-1-2017	Dotaties 2017	Onttrekking 2017	Vrijval 2017	Stand per 31-12-2017	kortlopend deel <1	Langlopend deel >1
2.2.1	Personeelbeloningen	428.640	175.802	41.098	32.965	530.379	175.802	354.577
2.2.2	Onderhoudsvoorziening	380.000	155.000	-	-	535.000	100.000	435.000
2.2.3	Overige voorzieningen	25.000	-	-	-	25.000	-	25.000
	Totaal voorzieningen	833.640	330.802	41.098	32.965	1.090.379	275.802	814.577

Uitsplitsing personeelsbeloningen

		Stand per 1-1-2017	Dotaties 2017	Onttrekking 2017	Vrijval 2017	Stand per 31-12-2017	kortlopend deel <1	Langlopend deel >1
2.2.1.1	Voorzieningen jubileum-wachtgeldenuitkeringen	78.685	42.261	3.598	-	117.348	42.261	75.087
2.2.1.3	Voorzieningen verlof	32.965	-	-	32.965	-	-	-
2.2.1.3	Voorziening PB50	316.990	133.541	37.500	-	413.031	133.541	279.490
		428.640	175.802	41.098	32.965	530.379	175.802	354.577

2.3 Kortlopende schulden

		2017	2016
2.3.1	Crediteuren	273.992	172.175
2.3.2	Schulden aan andere deelnemingen	-	-
2.3.3	Belastingen en premies sociale verzekeringen	691.511	674.469
2.3.4	Schulden terzake pensioenen	194.612	154.877
2.3.5	Overige kortlopende schulden	611.787	3.191.603
2.3.6	Overlopende passiva	839.725	762.008
	Totaal kortlopende schulden	2.611.627	4.955.132

2.3.4.1	Uitsplitsing belastingen en premies Loonheffing	690.807	673.426
2.3.4.2	Premies sociale verzekeringen	704	1.043
		691.511	674.469

2.3.5.1	Uitsplitsing overige kortlopende schulden: fietsenstalling GGCA/nieuwbouw RSC	422.388	2.911.936
2.3.5.2	Nog te besteden subsidie	83.135	110.200
2.3.5.3	Vooruit ontvangen gelden schoolreizen	75.014	81.500
2.3.5.4	Overige	31.250	87.967
		611.787	3.191.603

2.3.6.1	Uitsplitsing overlopende passiva: Vooruitontvangen subsidie	-	-
2.3.6.2	Vakantiegeld/bindingsloelage	566.717	538.508
2.3.6.3	Accountants- en administratiekosten	10.210	10.210
2.3.6.4	Overige	262.798	213.290
		839.725	762.008

Overzicht geïmplementeerde doelsubsidies OCW

Omschrijving	Jaar	Kenmerk	Toewijzing	Saldo 2016	Ontvangen 2017	Lasten 2017	Investering 2017	Saldo ult 31-12-2017	Prestatie geleverd
G1 geïmplementeerde subsidies zonder verrekeningsclausule									
Studieverlof	2016	776554-1	123.276	23.000	-	23.000	-	-	ja
Studieverlof	2017	853211	93.563	-	93.563	76.563	-	17.000	deels
Studieverlof	2017	855293	-10.286	-	-10.286	-	-	-	geannuleerd
G2 geïmplementeerde subsidies met verrekeningsclausule									
Zij-instroom	2010	0/194/21560	19.000	17.000	-	17.000	-	-	verrekend met DUO
Zij-instroom	2016	769739-1	20.000	3.000	-	3.000	-	-	ja
Zij-instroom	2017	842589	20.000	-	20.000	15.000	-	5.000	deels
Zij-instroom	2017	856055	20.000	-	20.000	17.000	-	3.000	deels

Stichting voor Voortgezet Vrijeschoolonderwijs Noord-Holland Jaarrekening 2017

Niet uit de balans blijvende rechten en verplichtingen

Lease van apparaten

Er zijn langlopende onvoorwaardelijke verplichtingen aangegaan ter zake de lease van de kopieermachines.

De verplichtingen die hieruit voortvloeien voor de vestiging Amsterdam met een looptijd van 01 juli 2012 tot 01 oktober 2016 welke is stilzwijgend verlengd, bedragen circa 32.000

Voor de vestiging Bergen loopt een huurovereenkomst van de periode 01 september 2012 tot 01 augustus 2018 voor een bedrag van 17.352 per jaar.

De vestiging Haarlem heeft een nieuw kopieercontract afgesloten met een looptijd van 60 mnd van 01-04-2016 tot 01-04-2021, kosten per jaar circa 18.820.

Inkoop leermiddelen

De stichting heeft, middels aanbesteding, een contract afgesloten met Boekhandel Van Dijk voor afname leermiddelen.

Het contract is afgesloten voor 53 maanden, ingaande 1 maart 2016 en eindigt op 31 juli 2020, kosten per jaar circa 555.000.

Inkoop energie

De stichting heeft, middels aanbesteding, een contract afgesloten voor gaslevering (Eneco) en elektra (DVEP).

Het contract is afgesloten voor de periode van 1 januari 2015 t/m 31 december 2020, kosten per jaar circa 183.000.

Inkoop schoonmaak

Het betreft contracten per jaar opzegbaar met een opzegtermijn van 3 maanden.

De vestiging Amsterdam heeft m.i.v. 15 maart 2015 een contract afgesloten met schoonmaakbedrijf Borg voor Kwaliteit voor een bedrag van € 180.000 per jaar.

De vestiging Haarlem heeft, wegens uitbreiding, met schoonmaakbedrijf Cemvo voor één jaar het contract verlengd voor een bedrag van € 200.000

De vestiging Bergen heeft met schoonmaakbedrijf Carting een contract afgesloten voor een bedrag van € 31.000, en met bedrijf Cemvo voor een bedrag van € 69.000 per jaar

Vordering op het ministerie van OCW

Er is per balansdatum een voorwaardelijke vordering op het ministerie van OCW in het kader van de Regeling "Onvoorziene gevallen bij invoering vereenvoudiging bekostiging voortgezet onderwijs" voor EUR 1.276.270 (2016: EUR 1.212.081)

Stichting voor Voortgezet Vrijeschoolonderwijs Noord-Holland

Stichting voor Voortgezet Vrijeschoolonderwijs Noord-Holland
Jaarrekening 2017

Toelichting op de staat van baten en lasten over 2017

3	Baten	2017	Begroting 2017	2016
3.1	(Rijks) bijdragen OCW			
3.1.1	Personele subsidies	15.021.622	14.909.500	13.612.059
3.1.2	Materiële subsidies	1.987.986	1.925.700	1.838.664
	(Normatieve) rijksbijdrage OCW	17.009.608	16.835.200	15.450.723
3.1.3	Geoomerkte subsidies	40.000	-	60.000
3.1.4	Niet-geoomerkte subsidies	2.119.430	1.711.800	1.890.920
3.1.5	Overige	18.000	11.200	55.713
		2.177.430	1.723.000	2.006.633
	Totaal (Rijks) bijdragen OCW	19.187.038	18.558.200	17.457.356
3.2	Overige overheidsbijdragen			
3.2.1	Gemeentelijke bijdrage en subsidies	141.231	92.000	202.167
	Totaal overige overheidsbijdragen	141.231	92.000	202.167
3.3	Baten in opdracht van derden			
3.3.1	Subsidies derden	421.600	332.000	350.633
	Baten in opdracht van derden	421.600	332.000	350.633
3.4	Overige baten			
3.4.1	Ouderbijdragen	674.081	696.900	652.651
3.4.2	Overige baten	94.065	34.000	62.589
	Totaal overige baten	768.146	730.900	715.240
	Totaal baten	20.518.015	19.713.100	18.725.396

Stichting voor Voortgezet Vrijeschoolonderwijs Noord-Holland Jaarrekening 2017

Toelichting op de staat van baten en lasten over 2017 (vervolg)

4	Lasten	2017	Begroting 2017	2016
4.1	Personeelslasten			
4.1.1	Brutolonen en salarissen	12.233.469	15.528.200	11.741.947
4.1.2	Sociale lasten	1.508.641	-	1.445.802
4.1.3	Pensioenlasten	1.705.340	-	1.369.401
	Lonen en salarissen	15.447.450	15.528.200	14.557.150
4.1.4	Dotatie personele voorzieningen	109.144	110.000	74.786
	Totaal dotaties personele voorzieningen	109.144	110.000	74.786
4.1.5	Diensten derden	547.625	75.000	220.642
	Totaal personeel niet in loondienst	547.625	75.000	220.642
4.1.6	Diverse personeelslasten	407.763	348.000	329.843
	Totaal overig	407.763	348.000	329.843
	Totaal overige personele lasten	955.388	423.000	550.485
4.1.7	Uitkeringen	-220.146	-48.000	-131.482
	Totaal uitkeringen	-220.146	-48.000	-131.482
	Totaal personeelslasten	16.291.836	16.013.200	15.050.939

Fte's per 31-12-2017	2017	Begroting 2017	2016
Directie	13,40	13,80	13,80
OP	171,59	162,50	158,62
OOP	40,97	41,20	41,91
	225,96	217,50	214,33

Stichting voor Voortgezet Vrijeschoolonderwijs Noord-Holland

Stichting voor Voortgezet Vrijeschoolonderwijs Noord-Holland Jaarrekening 2017

Toelichting op de staat van baten en lasten over 2017 (vervolg)

4.2 Afschrijvingen		2017	Begroting 2017	2016
4.2.1	Gebouwen	73.733	90.500	26.471
4.2.2	Inventaris en apparatuur	321.762	353.000	338.632
	Amortisatie investeringsreserve	-26.110		-26.110
	Gebouw uitbreiding	58.560		58.561
	Totaal materiële vaste activa	427.945	443.500	397.554
	Totaal afschrijvingen	427.945	443.500	397.554
4.4 Huisvestingslasten		2017	Begroting 2017	2016
4.4.1	Huur	96.891	70.000	78.016
4.4.2	Verzekeringen	7.154	5.000	4.524
4.4.3	Dotatie voorziening onderhoud	125.000	55.000	60.000
4.4.4	Onderhoud gebouwen en terreinen	369.133	185.000	220.194
4.4.5	Vrijval voorziening onderhoud	-	-	-
	Totaal onderhoud	494.133	240.000	280.194
4.4.5	Energie en water	187.012	189.000	190.678
4.4.6	Schoonmaakkosten	600.907	473.000	503.206
4.4.7	Publiekrechtelijke heffingen	23.987	31.000	24.800
4.4.8	Overige	159.981	197.000	122.144
	Totaal Overige	971.887	890.000	840.828
	Totaal huisvestingslasten	1.570.065	1.205.000	1.203.562
4.5 Overige instellingslasten		2017	Begroting 2017	2016
4.5.1	Kosten salarisadministratie	61.422	56.000	52.987
4.5.2	Inventaris, apparatuur en leermiddelen	346.307	325.900	286.992
4.5.3	Dotatie overige voorzieningen	-	-	-
4.5.4	Overige lasten	1.658.537	1.602.800	1.846.696
	Totaal overige instellingslasten	2.066.266	1.984.700	2.186.675
4.5.4.1	Uitsplitsing overige lasten			
4.5.4.1	Schoolboeken	593.706	640.400	554.914
4.5.4.2	Vavo kosten	227.817	230.600	157.297
4.5.4.3	Kopieerkosten	115.898	107.000	112.160
4.5.4.4	Automatisering	139.743	132.500	157.400
4.5.4.5	Vrije schoolbewegingen	31.512	27.500	28.860
4.5.4.6	Verbetering kwaliteit onderwijs	4.712	5.000	4.701
4.5.4.7	Zorgbreedte LWOO	100.005	56.500	103.846
4.5.4.8	Schoolreclame	62.085	51.000	71.489
4.5.4.9	Beheer en Bestuurskosten	64.037	64.000	75.883
4.5.4.10	Rechtsbijstand en advies	13.310	27.000	23.618
4.5.4.11	Contributies	35.580	53.000	44.052
4.5.4.12	Onderwijsprojecten en excursies	61.681	8.500	326.055
4.5.4.13	Overige	208.451	199.800	186.421
	Overige lasten	1.658.537	1.602.800	1.846.696
5 Financiële baten en lasten		2017	Begroting 2017	2016
5.1	Rentebaten	5.088	7.000	25.169
5.2	Rentelasten	-	-	-
	Saldo financiële baten en lasten	5.088	7.000	25.169

Honoraria van de accountant

De volgende honoraria van WGS Accountants zijn ten laste gebracht van de stichting een en ander zoals bedoeld in artikel 2:382a BW

WGS Accountants B.V.

	2017	2016
Onderzoek van de jaarrekening	11.088	11.616
Andere controleopdrachten	5.367	1.210
Adviesdiensten op fiscaal terrein	-	-
Andere niet controlediensten	-	-
	<u>16.455</u>	<u>12.826</u>

Risicobeheer

- Algemene risico's

Risico's zijn overziet van formatie in verband met de vrijeschoolvakken, ongeveer 80% van de uitgaven zijn salariskosten, er is intern voldoende controle op deze uitgaven door middel van maand-rapportages en kwartaalrapportages.

- Marktrisico

Het vrijeschoolonderwijs staat positief in de belangstelling, het aantal leerlingen groeit, er is de afgelopen 2 jaar zelfs uitgelopen. De verwachting is een groei naar 2500 leerlingen in 2018-2019. Het risico van te snelle groei (huisvesting, voorfinanciering, onvervulde vacatures) wordt ondervangen door nauw overleg met gemeente en regio'scholen en uitlooting als de aanmeldingen de prognose overschrijden.

- Renterisico is beperkt de rente inkomsten worden minimaal meegenomen in de begroting.

- Liquiditeits- en Kredietrisico (het risico dat de stichting niet aan haar verplichtingen kan voldoen)

De risico's zijn beperkt doordat de overheid op basis van het kasstelsel financiert.

Voor de voorfinanciering van formatiegroei en huisvesting kan (tijdelijk) een deel van het weerstandsvermogen worden ingezet, mits er voldoende garantie is vanuit gemeente (huisvesting) en er een goede prognose is van het aantal leerlingen.

Een uitgebreide toelichting op het risicobeheer is opgenomen in het bestuursverslag.

Verbonden partijen

Overzicht verbonden partijen	juridische vorm	stat. zetel	code act	doel	eigen vermogen	resultaat	art. 2:403	deelname	consolidatie
naam									
A'dams St voor Rudolf Steiner Pedagogie	St	A'dam	4	ouderbijdrage	200.725	-4.398	nee	n.v.t.	nee
St Dergengelden Kunstreizen Geert Groote	St	A'dam	4	spaarrekening	nihil	-	nee	n.v.t.	nee
St Vrije School Onderwijs Haarlem	St	Haarlem	4	ouderbijdrage	90.262	-19.997	nee	n.v.t.	nee

Code activiteiten: 1. contractonderwijs, 2. contractonderzoek, 3. onroerende zaken, 4. overige

Bestuursamenstelling

Namen bestuursleden

A'dams St. voor Rudolf Steiner Pedagogie	E.M. Dirkzwager, D.C.P. Stutterheim
St Dergengelden Kunstreizen Geert Groote	B. van Esveld, C. Comelius, S.A. Hesterman
St Vrije School Onderwijs Haarlem	R. van der Ploeg, B. Wernik, F. Neve

Vermelding bezoldiging topfunctionarissen en gewezen topfunctionarissen

Vermelding alle bestuurders met dienstbetrekking

Functie	Voorzitters-clausule van toepassing (J/N)	Naam	Ingang dienstverband	Einddatum dienstverband	Omvang in FTE	Beloning	Belastbare variabele vergoeding	Voorzieningen beloning op termijn	Uitkeringen beëindiging dienstverband
Bestuurder	J	W.J. Brouwer	1-11-2014		1	109.818		17.018	

Vermelding alle interim-bestuurders

Functie of functies	Voorzitters-clausule van toepassing (J/N)	Naam	Ingang dienstverband	Einddatum dienstverband	Omvang in FTE	Beloning	Belastbare variabele vergoeding	Voorzieningen beloning op termijn	Uitkeringen beëindiging dienstverband
nvt									

Vermelding alle toezichthouders

Functie of functies	Voorzitters-clausule van toepassing (J/N)	Naam	Ingang dienstverband	Einddatum dienstverband	Omvang in FTE	Beloning	Belastbare variabele vergoeding	Voorzieningen beloning op termijn	Uitkeringen beëindiging dienstverband
Voorzitter RvT	J	B.W. Groot	25-6-2015			8.563			
Secretaris RvT	N	A.J.H. van den Elzen	25-6-2015			5.231			
Lid RvT	N	M.T. Dingarten	1-1-2013			5.200			
Lid RvT	N	M.C.P. Visbeen	25-6-2015			5.376			
Lid RvT	N	E. Taylor	13-3-2017			4.221			

Functie of functies	Motivatie overschrijding van de	Ingang dienstverband	Einddatum dienstverband	Omvang in FTE	Beloning	Belastbare variabele vergoeding	Voorzieningen beloning op termijn	Uitkeringen beëindiging dienstverband
nvt								

4.2 Vermelding gegevens van eenieder van wie de bezoldiging de WNT-norm te boven gaat = niet van toepassing.

De complexiteitspunten voor deze stichting zijn vastgesteld op 10 punten, daarmee zou een beloning in de categorie D van toepassing zijn (maximaal 141.000)

De maximale bezoldiging voor de voorzitter van de RvT bedraagt 15% en van de overige leden van de RvT 10% van het maximum van de bezoldiging bestuurder.

Stichting voor Voortgezet Vrijeschoolonderwijs Noord-Holland

Jaarrekening 2017

Overige gegevens

Controleverklaring

De controleverklaring is opgenomen op pagina 56, 57, 58 en 59.

(Voorstel) bestemming van het exploitatiesaldo

Vooruitlopend op het bestuursbesluit is het exploitatiesaldo over 2017 te weten € 166.991,- opgenomen in de algemene reserve.

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: de Raad van Toezicht van Stichting voor Voortgezet Vrijeschoolonderwijs Noord-Holland

VERKLARING OVER DE IN HET JAARVERSLAG OPGENOMEN JAARREKENING 2017

ONS OORDEEL

Wij hebben de jaarrekening 2017 van Stichting voor Voortgezet Vrijeschoolonderwijs Noord-Holland te Amsterdam (hierna: 'de jaarrekening') gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van het vermogen van Stichting voor Voortgezet Vrijeschoolonderwijs Noord-Holland per 31 december 2017 en van het resultaat over 2017 in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs; en
- zijn de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede balansmutaties over 2017 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals vermeld in paragraaf 2.3.1. Referentiekader van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017.

De jaarrekening bestaat uit:

- de balans per 31 december 2017;
- de staat van baten en lasten over 2017;
- het kasstroomoverzicht over 2017; en
- de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

DE BASIS VOOR ONS OORDEEL

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting voor Voortgezet Vrijeschoolonderwijs Noord-Holland zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheids-regels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

VERKLARING OVER DE IN HET JAARVERSLAG OPGENOMEN ANDERE INFORMATIE

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag;
- de overige gegevens;
- gegevens over de rechtspersoon.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat; en
- alle informatie bevat die op grond van de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en paragraaf 2.2.2. Bestuursverslag van het onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017 is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de controle van de jaarrekening of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Regeling jaarverslaggeving onderwijs paragraaf 2.2.2 Bestuursverslag van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017 en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en de overige OCW wet- en regelgeving.

BESCHRIJVING VAN VERANTWOORDELIJKHEDEN MET BETREKKING TOT DE JAARREKENING

VERANTWOORDELIJKHEDEN VAN HET BESTUUR EN DE RAAD VAN TOEZICHT VOOR DE JAARREKENING

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs. Het bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede balansmutaties, in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen. In dit kader is het bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de onderwijsinstelling in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de onderwijsinstelling te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de onderwijsinstelling.

ONZE VERANTWOORDELIJKHEDEN VOOR DE CONTROLE VAN DE JAARREKENING

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid, waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van de jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen.

Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de onderwijsinstelling;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen

inadequaats zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een stichting haar continuïteit niet langer kan handhaven;

- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met de Raad van Toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Woerden, 13 juni 2018

WGS Accountants B.V.

drs. W.A.B. Spies RA

Stichting voor Voortgezet Vrijeschoolonderwijs Noord-Holland Jaarrekening 2017

Gegevens over de rechtspersoon

Naam instelling: Stichting voor Voortgezet Vrijeschoolonderwijs N-H
Adres: Postbus 77779
1070 LJ Amsterdam

Telefoon: 020-5745830
Fax: 020-6758137
E-mail: info@ggca.nl

Bestuursnummer: 41219

Contactpersoon: G.C. Broekhof-Langendijk
Telefoon: 020-5745834
Fax: 020-6758137
E-mail: gbroekhof@rscollege.nl

Brinnummer: 16TS